Ціна 40 грошів.

Należytość pocztowa opłacona ryczałtem.

Ч. 1 (489). Свят-Вечір, дня 6. січня 1929. Рік XI.

УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС

політично-економічний орган.

Адреса Редакції і Адміністрації „УКРАЇНСЬКИЙ ГОЛОС“ ПЕРЕМИШЛЬ, Побереже ч. 1.

Конто П. К. О. в Варшаві Nr. 142.897 Передплата в краю виносить 10 зол. річно, 5·50 зол. піврічно, 3 зол. чвертьрічно. В Чехії квартально 18 ч. к. Передплату з Чехословаччини складати на конто Адм. „Укр. Голосу“ в Zivnostenska Banka v Praze). Для Франції 60 фр. річно для Америки $2^1/_2$ дол. річно.

Ціна примірника 40 с.

Редактор приймає щодня від год 11—1.

Рукописів Редакція не звертає, неоплачених писем не приймається.

ХРИСТОС РАЖДАЄТЬСЯ!

О ясна, преясна, преблаженна ноче!

Свята ноче! Ти царице найкраща з усіх своїх посестер лагідних, спокійних, місячних ночей!

Котроїж то иншої ночі така ясність била з небесних просторів? Котроїж то иншої ночі янголи своїм співом людий з просоння будили?

То й не диво, що та ясність ясна-преясна, що ті чудові мелодії чарівного співу янголів страх на пастирів наводять і вони тремтять з переляку, аж їх янгол лагідним словом вспокоювати мусить: „Не бійтеся, це ми так Месію співом вітаєм, Його прихід на землю звіщаєм! Це для вас бідних, поневолених, погорджених! Ідіть Його щиро в вертепі на сіні привітайте!“

І пастир убогий несе що може,
Щоб привітати Дитятко Боже!...

Котроїж то иньшої ночі звізда ясна, небувала, своїм яскравим світлом мудрців Сходу в мандрівку до вертепу, шукати Царя Царів манила? І вони не з порожніми руками йдуть, а як пристало на богатих Царів та на достойну Особу обдарованого і ливан — кадило і смирну — миро пахнуче і золото щире блескуче з собою несуть...

Такої ночі, ясної, славної, важкої в наслідки, не буде вже ніколи більше, доки світ цей стоятиме, бо така подія, яка сталась цеї ночі, коли народився Спас міру Христос, вже не повториться більше бо „один Спас міру Христос“...

Але зате память, згадка про цю святу ніч — невміруща. Різдво Христа, Його прихід між братів своїх, яких людську подобу взяв на Себе, щоб їм дати ласку „дітьми божими стати“ буде споминатись повіквічно..

І справді! Як широка, велика українська землиця, хоч розшматована чотирма займанщинами, відколи її Князь-Апостол Володимир ввів в Христову велику родину, святкує торжественно Різдво Христове і в церкві богослуженням, і в дома свят-вечерою і радістю, а на вулиці веселою колядкою, вертепом та побажаннями.

Та чи вистарчить споминами нагадувати в своїй памяти отсю божественну ніч і появу Богочоловіка на землі та лише богослуженням, вечерою і колядою їх славити?

Ні! Христос і Його наука мусить в наших серцях відродитись, наше життя у всіх його проявах схристіянізуватись! А та Його наука це криниця щастя, це камінь мудрости, це „ключ розуміння“ всіх загадок життя. Вона вдоволить і найбільших мудрців, які за змислом життя шукають, вона стане за все і „меншому братови“, що инакше згубивсяби в лябіринті життя.

Братньою любовою обнимає Христос і богатих і бідних. Соціяльним реформатором в модерному стилі не хоче Він бути, але соціяльну реформу хоче Він мати переведену в людському серці. Серця змягчити, серця перекувати на крицю братньої любови, ось Його завдання!... А колиб лише людство послухало Його кличів та заповітів, то наставби рай на землі, який люди своїм людським розумом підготовити не вміють, хочби йшли за наймодернійшими большевицькими кличами.

Христос, хоч Сам мудрість над мудрощами, непохитний авторитет у всіх найскладнійших життєвих питаннях та мимо того покірний і тихий серцем. За помічників Апостолів бере собі простих рибаків, входить в розмову з грішниками, діти малі голубить. О! якже далекі від Його науки і поступовання наші модерні законовчителі, які у своїй гордости приписують собі лише повноту ласки Духа святого, а своєю гордістю, зарозумілістю, неприступністю відтручують всіх від себе і наносять більше шкоди як хісна церкві Христовій. Аджеж дух Христос то дух єднання, любови а не дух еґоїзму, сатрапа.

Христос не знає побідників і побіджених, не знає пануючих і рабів, а всім каже кликати: „Отче наш, іже єси на небесіх!“ Його наука дає всім рівні права, а не одним все, а другим... co innego!..

І маленький Ісус мав свого Ірода, що хотів його невинного зглядити зі світа, і нинішний Христос має їх подостатком. Одні ідуть проти Него навіть фізичною силою, як на нашій нещасній Україні, де перемінюють церкви на кіна, переслідують духовенство, висмівають прилюдно реліґійні обряди, инші мають для реліґії згірдну усмішку як для інституції перестарілої, немодерної.

Однак: Христа поборювати — це те саме, що самого себе поборювати і погубити. Партія нерівна. Христос всіх ворогів своїх побідив чи вони поодиноко чи цілою лавою на Нього йшли Фарисеї, Садукеї, Законовчителі, Іроди давно минулись, а Христос і вчера і нині і завтра „тойжде“. Він вічний, Він всесильний.

Вітаймо Його прихід на землю щиро, вірмо в Його силу та просім, щоби Він:

„вернув волю, вернув славу
Нашій Україні“,

щоб згода, єдність і праця запанувала на ній — щоб її усі діти-блудні сини вернули до її грудей і щоб вона під владою Господаря української землі засіяла славою на весь світ.

о. Византійський.

Г. ВИСЕЛЕНЕЦЬ.

ВЕСЕЛА НОВИНА.

А на Вкраїні весела новина:
Пречиста Діва породила Сина,
Та не в палатах, в стайні Вефлеєма,
Перестане плакать нещасна Вкраїна.

Йосиф старенький колише дитятко;
Ой люлю, люлю, моє гетьманятко!
Спи мій маленький, спи мій єдиний!
Дай щастя світу й моїй Україні!

Ірод проклятий дуже зажурився,
Що Україні гетьман народився,
Щоби убити Ісуса-дитину,
Шле посіпаків на всю Україну.

Піде Ірод в пекло к чортам на пораду
Там буде мати адськую розраду,
Так всі посіпаки зникнуть з України,
Як до одної зберемось родини.

Слава во вишних единому Богу!
Хай гляне сонце в хату убогу!
Хай нас не буде жадної родини,
Щоб не любила неньки України.

Слава во вишних нині заспіваймо!
В одну родину всі себе єднаймо!
А як будемо у одній родині
Прийде добробут нашій Україні.

Український Народе!

Як що року перед Різдвом Христовим, так і сього року витає Тебе, Український Народе, „Рідна Школа“ з колядою:

Бог Предвічний народився!

Надходить велика хвиля, коли понад українськими тихими полями й лісами, снігом та тугою окутаними, морозом та жалем скованими, засяє рокове світло Різдвяної Зорі.

Нехай її проміння, що продереться крізь вечірні сумерки, розбудять живу думку про невмиручість народньої душі.

Нехай вдарять вони ясною загравою по вікнах кождої української хати.

Нехай огріють душу, втомлену сумнівами.

Нехай запалять невгасимий огонь віри в серці кожного Українця й поведуть його думки та його тугу понад дорогі могили та білі хрести у ту вимріяну країну народнього ідеалу і скажуть йому:

„Рідна Школа, в якій виховується українська молодь, жде на поміч, кличе на трівогу, — вижидає щорічної коляди“!

Свято Різдва — це свято обновлення. А хто зможе краще обновити народ, придбати йому гарнійшу майбутність, як не молодь, та надія, той цвіт нашого народа?

Таку молодь, таких майбутніх трудівників народові образує й виплекує „Рідна Школа“.

На Різдво небеса й земля радуються, небеса Божою славою, а люде доброю волею і щедрим серцем. А хтож має щедрійше серце для свойого молодого покоління, як не Ти, Український Народе?

Головна Управа „Рідної Школи“.

Андрій Писарський.

По десятьох літах.

Цілий ряд народів, що ще перед десяти літами не мали своєї держави, героїчно боролися за свою самостійність і вибороли її, тепер урочисто обходили десяту річницю свого державного існовання. Тепер вони робили підсумки праці в своїх молодих державах і показували всьому світові, які придбання вони зробили за ці десять літ свого незалежного життя. І ми, Українці, згадували ці свята тих щасливих народів, згадували десятьліття повстання й нашої держави, так на східних як і на західних землях наших, та скаржилися на злую долю, що вона нам не післала такого щастя, яке иншим дала. Ми вже віддавна, як діти, звикли перекладати вину за ріжні свої невдачі на когось иньшого та вважати самих себе найменше винними в отих наших національних катастрофах. На ріжних зборах, що їх влаштовували з приводу цього наші і придніпрянці і придністрянці приходиться й досі помічати теж саме сумне та прикре явище: — перші всю вину за нашу національну катастрофу складають на жорстокого північного окупанта та подорозі не забувають лайнути своїх рідних західних братів, а другі — все нещастя звалюють на перших, що, мовляв, їх запродали ненажерливому сусідові. І так кожний хоче бути кришталево чистим та невинним. Пораб уже нам глибше заглянути в справу і причину нашої національної катастрофи пошукати в самій природі та вдачі нашій.

Що ми з природи своєї належимо до бунтівничого племени, про це ми ще з малеку знаємо (бо трохи вчимся своєї історії). Одначе крім цього ми ще уміємо добре провокувати самі себе та умисне чи з глупоти своєї уміємо зраджувати наші національні інтереси. Якраз в той час та при таких обставинах, коли й без цього ми є зі всіх боків вельми загрожені.

Тяжко про це згадувати та мусимо сказати, що серед народів на світі історія наша єсть мабуть найбагатша на ріжні страшенно провокаційні, часто зрадницькі явища.

Гляньмо пильно та уважно на сторінки нашої князівської доби. Чого тим нашим князям треба було так часто підіймати свари поміж собою, ходити війнами на старшого свого князя, нищити свій рідний край, добробут свій?

Їх провокували на це або чужі, ворожі сили абож свої таки ворохобники, хоробливі самолюби та честилюби. Инакше й пояснити цього не можна. Бо жилосяж тоді предкам нашим дуже свобідно; мали вони великі незаселені землі; на тій нашій тоді ще дівочій землі лежали зовсім невикористані, самою природою створені, величезні багацтва — лише збирай те все та прославляй Бога ..

Так ні! Вони йшли один на одного війнами, нападали підступно на свого брата, виколювали чи випікали йому очі та пускали в світ свого брата сліпцем-жебраком, або стинати йому голову.

Подивімося в наші середні віки — в часи козацькі. Скільки тоді нещастя принесло нашій визвольній справі ота осоружна ворохобня у себе та ганебне зрадництво. Взяти для прикладу хочаб оту страшну подію під Солоницею за Лубнями, де кінцем XVI. століття наш нарід кращих проводарів своїх видав Жолкевському, щоб їх потім почетвертовано у Варшаві. Відтоді це страшне прокляття тяжить над нами та повторюється многократно в нашій історії.

Правда, є й світлі сторінки в старих часах нашого національного життя. Таким світлим моментом нашого державного існовання в середніх віках була держава наша під булавою Великого Гетьмана Богдана. Він приборкав усі низькі інстинкти наших ворохобників, припинив був самопоборювання наше. І лише завдяки цьому він — Великий Гетьман — скріпив духову силу нашої історичної традиції державної та дав нам не лише моральні, але й правні підстави в новіщих часах домагатися свого власного державного життя.

Та тогдішня коротка слава наша скоро затьмилася.

Після смерти Великого Гетьмана провокація та зрадництво знову опановують душами нашого нерозважного народа. Брюховеччина з її погромом цвіту нашого козацького проводу, що її започаткувала анархістична чернь наша ще року 1663 біля Ніжина, проходить потім червоною ниткою майже через всю наступну історію старої України, прибираючи такі чи иньші форми сваволі та самовинищування.

Появляються „правобережні“ та „лівобережні“ гетьмани. Один тягне до Москви, другий — до Варшави. Роздирається одно наше національне тіло на шматки й ці шмаття од тієї нашої національної цілости ріжні наші „репрезентанти“ віддають під повну зверхність сусідів. Честилюбці та авантурники наші наввипередки поспішають вислужитись перед „покровителями“, щоби одержати од чужинця-опікуна найбільше ріжних особистих „милостів“. Зовсім забуваються інтереси та добробут цілого — соборности нашої. Так родилися оті наші орієнтації на сусідів, що й досі стільки горя нам приносять.

Найновіші часи нашої історії — історія наших літ. І тепер не позбулися ми тих погубних прикмет нашої вдачі.

Доля послала була нам щасливу нагоду — на румовищах східньої деспотії, під якою перебувала більша частина наших земель, — ми мали всі можливости відновити сильну, могутню нашу державу. Так звана українська демократія — ці проповідники немовби нового життя — велику та відповідальну місію будування нашої держави перебрала до своїх рук. Доля вложила була до рук отих демократичних репрезентантів нашого народа всі карти. Увесь світ був немов занімів та зачаровано дивився на розвій подій на землях Великої України. Не було тоді жадної серіозної сторонньої ворожої сили, якаб змогла стати на перешкоді повному державному відродженню та узалежненню Велетня — Народа Українського. І щож сталося?

Тажсама провокація, тажсама старенька зрада.

Зпоміж т. зв. лівої нашої демократії, що тримала тоді в своїх руках долю нашого народа, виділилася „найлівіща“ демократія і потягла наш ще недобудований державний корабель знову під „зверхність“ нового опікуна — III інтернаціоналу, а фактично в ярмо тогож самого, старенького північного сусіда...

Милосердний Бог і тепер був змилувався наддолею безпорадного народа нашого та послав нам правдивого Господаря усієї нашої Землі Української. Як Великий Богдан, що витягав до розбудови колишньої нашої держави усе живе, творче, — так і цей Гетьман наш звернувся до душі синів нашої Землі, кликав усіх нас до відбудови та захисту Рідного Краю, нашого незалежного життя. Голос Гетьмана потонув у безоднях пустки - душі нашого історич-

Pr. 58|28|2. Sąd okręgowy w Przemyślu postanowił na posiedzeniu niejawnem po wysłuchaniu Prokuratora przy tymże Sądzie: a) zatwierdzić po myśli przepisu z art. 76-go rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 10. maja 1927 poz. 398 Dz. Rz. P. Nr. 45 ex 1927 dokonane dnia 11-go grudnia 1928 przez Starostwo w Przemyślu zajęcie czasopisma Ukraińskij Hołos Nr. 51|486 z dnia 16. grudnia 1928 r. z powodu, że zamieszczony w tem czasopiśmie artykuł pt. „Oficerskij żart“ zawiera w sobie znamiona a to występku z § 688 uk. i art. V. ust. z 13 grudnia 1862 Dz. u. p. Nr. 8|63 i występku z artykułu I. rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej z 10. maja 1927 poz. 399 Dzpp. Nr. 45 ex 1927. b) oraz wydać po myśli przepisu z art. 77 cytowanego na wstępie rozporządzenia zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tegoż czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie pod rygorem następstw przewidzianych w art. 60 tegoż rozporządzenia. – Sąd okręgowy w Przemyślu Oddz. VI. dnia 19. grudnia 1928. — Wilecki.

ного ворохобництва. Чужі люде прийшли були на службу молодій красуні-державі нашій. Свої-ж „сини“ пішли на „Чорну Раду“. На цей раз не під Ніжин, а до Білої Церкви... Тут знову уродились новітні Брюховецькі та Тетері і знову потягли „недоріку, сліпую калiку“ на розпуття.

* * *

Вже десять літ мандрує по сусідах наша нещасна Старенька. Десять літ нездійснених надій наших, поневірання... Та десять літ і тяжкої, кріваьої науки! Мусіли-б її і старі і молоді діти чогось навчитись. Мусіла-б вже „роспастися луда на очах“ їхніх, та-ж повинні б усі побачити той наш старий історичний шлях, що колись, в часи всенародного протверезіння нашого, не зраджував нас. Так ні!

„Орієнтації на сусідів“ знову, як та їржа, зїдають нас. Знову випливають т. зв. правобережні та лівобережні „репрезентанти“. „Репрезентанти“ західних наших земель під ріжними (навіть вчених-культурників) плащиками пробиваються на поклони до північно-східних ханів, а т. зв. демократичні „на цей час“ „репрезентанти“ східних наших земель товчуться коло тронів модерних західних ханів-диктаторів, лижуть пяти у цих володарів чужих, присягаються їм у вірнопідданстві та все просять ярлика на українські волости ба... навіть на „великопрезиденський“ стіл хочаби право — чи лівобережної України...

Чому-ж і досі крутимося ми в цім зачарованім колі старих гріхів та самообману на шого? Чому й досі не можемо вийти на шлях чистої, кришталево-моральної боротьби за нашу святу Ідею?

Ми зіґнорували один та найважніший закон. Державу не можна творити без міцних моральних основ, які повинні жити та плекатися в народі. Основою держави, як відомо, мусить бути родина та родинне життя того племени, яке хоче мати свою власну державу. Із того, які ідеї, традиції, яка мораль плекається в родиннім життю серед даного народа, найкраще можна побачити — чи той народ може мати свою державу, та яка буде та держава.

Як-ж традиції випещуються в нашій українській пересічній родині? Або — ніякі, абож — просто хаотичні традиції. За прикладами далеко не ходити.

Визначний наш діяч і меценат нашого національного руху з передвоєнних часів у своїх спогадах (Е. Чикаленко-Спогади. Ч. II. Стор. 47 і 120 Львів, 1925) розповідає нам про типового представника нашого т. зв. свідомого громадянства. Цей добродій є неаби-який патріот український і дуже культурний господар. Увесь свій хист вкладає він у своє культурне та досить велике господарство, аби це господарство було взірцевим для цілої округи, аби воно давало стільки користи, щоби можна було жертвувати добрі гроші на нашу національну справу та й родину свою найкраще виховувати. Як добрий батько, він каже: „...я повинен передати дітям стільки землі, скільки я дістав у спадщину від батька та дядька“... І тому він, коли продав частину маєтку із колишньої батьківської посілости, — зразу-ж купує не менше майно в иньшім місці, щоби його господарство не зменшувалося та розпочата взірцева культура не порушувалась. Ця засада цілком гармонює і з нашим хліборобським побутом та звичаями; і виходилоб, що той наш господар-меценат у такім дусі виховує і своїх дітей. Одначе оттут, як шило з мішка, вилазить отой наш незлічимий український хаос понять. Той-же самий так дбайливий господарь-батько благословляє свого рідного сина йти на службу до II інтернаціоналу. Цей батько просто каже: „...Поки у нас не було соціялістичної партії, то краща, енерґійна молодь наша тікала в російські революційні партії... бо молодь не може задовольнятися культурно-національною справою... я радію, що у нас вже є українська соціялістична партія...“

Сумніваємося, щоби цей поважний батько і тепер ще радів тому, що ми, Українці, теж маємо свою „соціялістичну“ партію...

Не менше драматично виглядала справа перед світовою війною й серед духовенства нашого, особливо на теренах В. України. Мабуть ні одна суспільна верства українська не постачала стільки кадру ріжних нігілістів, всякого кольору радикалів чи просто безбожників, як це виходило зі священичих родин на В. Україні. Можна було на кожнім кроці спостерігати таке дике явище: в той час, як батько-священик бувало править вечірне богослуження, син-попович займається на вечорницях зубоскальством та розповідає сільській молоді всякі протирелігійні анекдоти, або просто-ж таки висміює свого-ж таки рідного батька-священика. І серед тих поповичів були хиба лише одиниці, що ставилися поважно до релігії свого народу і йшли дорогою свого батька, щоби після смерти старого перебрати на себе тяжкий хрест служення Церкві і віруючим! З дебільшого-ж оті наші поповичі стали завзятими проповідниками II чи III інтернаціоналу й ізвели наш ще так темний народ на згубні манівці.

Така наша бувальщина. Не краще виглядає й сучасне наше.

І не дивно, чому тепер нам приходиться згадувати десяту річницю відновлення нашої державности із жалобою, тоді, як инші значно менші народи справляють такеж свято у себе тріюмфально.

* * *

Значно менший народ Чехословаччини перед кількома тижнями з ентузіязмом обходив своє національне свято. Він визволився на наших очах. Сильна національна дисципліна, безмежна віра в свою ідею та перемогу, відданість своїй справі і послух своєму проводові стерли всі партійні ріжниці в цього народа підчас боротьби його за свою незалежність. В часі світової війни вони внутрі своєї країни створили загально-національну таємну орґанізацію („Маффія“) проти старої Австро-Угорщини. До тієї орґанізації увійшли представники від усіх їхніх партій, що стояли на ґрунті своєї державности, і всі вони тягли той віз визволення з повною відданностю своїй справі. Ніхто їх не спровокував і ніхто не зрадив, бо між ними самими не було провокаторів та зрадників. Ця орґанізація зуміла протягом цілої світової війни добре триматись; вона тайно оподатковувала своє населення на визвольні цілі, перепроваджувала з краю за границю значні гроші на утримання своїх заграничних орґанізацій, тримала повний контакт із зовнішним світом та зі своїми союзниками і твердо стояла на занятій проти своїх ворогів позиції, як внутрі краю, так і назовні. І Чехи перемогли. І тепер достойно відсвяткували перед усім світом десяту річницю своєї повної перемоги. Щойно перед пару літами почали вони зводити свої внутрішні партійні порахунки. Та це вже не шкодить їхній державі.

Зовсім маленький народ — Литовці. Цей народ під московською кормигою дуже багато зазнав горя та біди. Литовці — всі католики; мають у себе латинку і говорять такою мовою, що заховалась у них немовби на маленькому острові серед великого океану людського та не подібна та їхня мова до всих инших. І їхню мову і віру й культуру Москва ввесь час силкувалася знищити до пня. Москалі не дозволяли литовцям молитись Богу у своїй рідній мові, мати свою рідну школу та навіть святе Письмо не дозволено було довгі роки друкувати їхньою азбукою. І цей маленький нарід звише 40 літ таємно провадив свою національно культурну роботу в своїм краї. Вони мали свої друкарні в Східних Прусах. Там ввесь час перебування свого в московській неволі друкували вони книжки в своїй мові для своїх церковно-релігійних потреб, підручники для своїх тайних шкіл, що існували по всій Литві; навіть свою ґазету друкували вони в Прусах. Все це таксамо тайно перепроваджувалося через границю до краю. Їхня прекрасно збудована орґанізація так взірцево працювала, що наприклад, видрукована їхня ґазета в Прусах вже на третій день появилася в усіх найглухіших закутинах Литви. І за ті сорок літ такої упертої систематичної праці не було поміж Литовцями ані одного провокатора-зрадника. Багато їхніх людей загинуло; були розстріляні підчас перепачковування московською пограничною сторожею; та ніхто зі своїх не спровокував їхньої справи умисно чи з глупоти своєї. Таку має той маленький народ внутрішню дисципліну, таку має він безмежну любов та відданість своїй національній ідеї. Також героїчно він і тепер продовжує боротьбу за своє право.

Ще можна булоб додати низку прикладів з історії иньших народів, що таксамо на наших очах вибороли собі державну самостійність...

* * *

Прийшла крайна пора і нам опамятатись та розважно подумати про нашу національну будуччину. Вже добре скоштували ми на всіх наших землях „роскошів“ панування над нами ріжних опікунів — і носів т. зв. европейського гуманізму і проповідників північно-азіятського соціялістичного „раю“ на землі і цигансько-румунського „добродійства“. Вже й у незрячих повинні-б одчинитись очі, щоб побачити та збагнути всю правду, тяжкий сучасний стан нашого народа та всієї справи нашої.

Годі нам лише мріяти про свою державу та хоробливо фантазувати про образ її кожний з окрема і все по-свойому...

Час вже усім взятися за реальну, послідовну і безпомилкову роботу. Хай історія наша з її сумними і світлими сторінками буде найвірнішою та наймудрійшою учителькою нашою. Вона найкраще показує нам і всі гріхи наші й добрі діла. Перестаньмо позичати у чужинців отих шкідливих для нас форм майбутнього нашого державного ладу. Позиченим конем далеко не поїдеш. Це же ми у себе вже бачили та знаємо — до чого воно довело нас.

Світлий образ нашого державного життя, і що його в тяжкій боротьбі створив Великий Гетьман Богдан, а в наших часах відновив Гетьман Павло, хай стане правдивим і реальним змістом нашої щоденної національно-політичної і духової праці, змагань наших..

Будуймо цей наш Державний Ідеал в нашім родиннім життю. Ведімо цим шляхом наше молоде покоління та працюймо в цім дусі над піднесенням і нашого матеріяльного добробуту.

Тоді ми навчимося самі шанувати. Тоді нас шануватимуть і чужі люде. Бо ми тоді матимемо моральну вартість, національну дисципліну та витревалість, що зконтрольовані та зміцнені єдиним правним Гетьманським Проводом нашим не допустять до марнотравства ні наших духових ні національних сил. І така орґанізація наша, що обєднає та здисциплінує ввесь народ наш, захистить нас у найтяжчі хвилини життя нашого та скоро приведе і нас до повної перемоги.

Купдидик Анатоль.

Свята Ніч.

Стільки зір на синім небі
— ясних, тихих, повних зір...
Стільки світла у віконцях
— і в просторі стільки лір...

Ніч така — як завжди була
а повніська чуда-див...
Ніч така, що світ змінився:
...Бог під стріху заходив...

В хаті сивий сніп пшениці
— пахне пашею дідух —
В хаті дзвонить хтось дзвіночком
Казка — споминами в дух...

Десять літ... А може завтра?
Може завтра Вефлеєм?
Десять... Христос родився...
...Правда в світ приходить з Ним...

При засвіченій лоївці:
— Син був тому десять літ...
Був в залізному шоломі —
Був — і десь пішов у світ...

І до куті: кап! сльозина:
— Діти! Батько там поляг...
Був такий саміський вечір
...червонів на Захід шлях...

А в віконцях повно світла
а в просторі повно лір...
Повно зір на синім небі
ясних, тихих — пишних зір...

Попід стріхами як казка:
— Бог під стріху заходив...
Ніч така, як завжди була —
а повніська чуда — див...

Др. Миколай Вовкунець.

Різдвяні думки.

Ріжні народи мали ріжне щастя до великих і визначних людий; одні мали їх більше, инші — менше. Ці люди були даром Провидіння для даного народу і краю, бо вони повели їх на височини незалежности, культури й добробуту.

І в історії українського народу були такі великі і визначні люде, але останній в нашій історії час — час українських визвольних воєн і повоєнних визвольних змагань не зазначився ними. Це була головна причина стриму нашого розмаху і нашої невдачі.

В чім річ? Від кождого чоловіка вимагається, щоби він був індивідуальностю, себто тугим характером о сильній волі і бадьорім дусі, щоби він почувався, що він „сидить у своїм мясі“ — а не щоб розмахувався між небом а землею, не знаходячи для себе границь — щоби його кождий виступ був смілий і певний. Цього треба учитися, в цім треба виховуватися через ціле життя. Пильність і праця доказує чудес. Найбільший промовець старинної Греції Демостен, котрий в хлопячім віці мав дуже гикаву мову, йшов над море, підкладав камінці під язик і старався перекричати шум моря, вправляючись в гарнім говоренню; його мозольна праця над собою трівала роками, але врешті він доказав свого і з гикавого хлопця вийшов незвичайно гарномовний мужчина. Також індивідуальність, себто тугий характер дасться виучити і виховати — словом виробити, тільки треба пильности і праці над собою. *Пізнай себе, запануй над собою і ублагороднюй себе* — це три засади, на яких ми маємо розвивати нашу індивідуальність. Є ще три инші практичні засади: *працюй, щади, видавай тільки на найконечнійші річи* — і на цих також треба нам розвивати нашу індивідуальність.

Індивідуальність проявляється в тім, що намірене до[...] мусить дана одиниця за всяку ціну виконати. Сильна індивідуальність — це ще щось більшого; це порив за собою і моральний примус, який виконує дана одиниця, проголошуючи або виконуючи ідею, або одно і друге. Сильні індивідуальности ведуть народи; їх думки нераз на цілі десятиліття, а навіть на сотки літ, стаються дороговказом; напр. анґлійський Pitt — творець анґлійської могучости на морі (його думку виконують анґлійці вже більше як 2 віки), американський Monroe — творець клича „Америка для Американців“ (його думку виконують Американці вже понад 100 літ), німецький Бісмарк — творець німецької могучости (його думку виконують Німці вже 60 літ). Нарід тим краще розвивається і тим вище стоїть під політичним, культурним і економічним оглядом, чим більше має в собі індивідуальностей; тим більше випереджує инші народи.

У нас, як сказано, останній час не виказав достаточної скількости індивідуальностей, а вже зовсім не видав *сильних* індивідуальностей. Зокрема наші уряди не були складені з індивідуальностей, в слід за тим не було сильної еґзекутиви (виконавчої влади) і це було нашим найбільшим внутрішним нещастєм, що в великій мірі причинилось до нашої невдачі. Ми, будучи в неволі, не вивчилися і не виховалися на індивідуальности, тим менше на *сильні* індивідуальности. Більше пощастилося иншим народам, от напр. Чехам, Ірляндцям, Полякам і тд. Те, що Чехи мають нині свою державу — мають вони в першу чергу завдячувати сильній індивідуальности теперішного свойого президента проф. Т. Г. Масарика; Ірляндці мають завдячувати свою державу сильній індивідуальности бувшого свого президента де Валери; Поляки — сильній індивідуальности Пілсудского. Нам не пощастилося мати сильну індивідуальність, яка моглаби зберігти нашу державну незалежність.

Один китайський учений, подорожуючи по Европі перед трьома літами, схопив це, що є найціннійшого в культурних західних народів і хвалив собі дуже такі прикмети чотирьох народів: німецьке — *почуття обовязку*, анґлійську — *практичність*, американську — *підприємчивість* і французьку — *товарискість*. Ці прикмети, казав він, це найкращі плоди людської культури. Словянські народи ще достаточно не виказали своїх прикмет, але, дай Боже, щоб український народ виказався — *пильностю, працьовитостю і витревалостю* і на цих збудував свою політичну незалежність, освітну і економічну культуру. Але вже французький учений Монтескіє в XVIII ст. вказував на те, що небезпечним і недорічним є брати живцем устрій і форми инших народів і прищіплювати їх свому народови, а німецький учений Савіні з початком XIX ст. виказав наглядно, що устрій і форми повинні розвиватися з *попереднього* устрою і форм життя даного народу, а не можна їх брати живцем з життя инших народів—і створив т. зв. історичну школу. Це відноситься не тільки до політичних ідей, але також до суспільних, економічних, культурних та инших. Це повинно бути пересторогою для нас. Ми не повинні і не сміємо брати живцем устрою і форм з життя инших народів, але розвивати їх з устрою і форм попереднього життя нашого народу. Це саме і відносно инших ідей, а зокрема кольпортованих з Варшави і Москви. На це треба пильно звертати нашу увагу, бо инакше і більше число індивідуальностей а навіть і сильна індивідуальність змарнується у нас, не спромігшися на ніяке велике діло.

Нам треба, щоби між нами, в нашій батьківщині між українським народом народилось зглядно вироблилось богато індивідуальностей в тім і сильна чи більше сильних індивідуальностей, котрі український національний рух поглибилиб і поширилиб, надали йому могутнього розмаху і сили, котрі не лиш подалиб плян оборони але понеслиб українські етноґрафічні границі далеко і широко (розвинули українську експанзію), котрі розвинулиб високо підприємчивість в українськім народі, а крім цього почуття обовязку і відвічальности, а також поставили високо українське товариське життя, — а понад все, котрі чулисьби господарами власної землі, здавали собі ясно справу з того, чого вони хотять і вперто та послідовно зміряли до того і переводили то в життя, що вони виключно є господарами на власній землі. Нам треба великих поетів, письменників і артистів, котрі в пориваючий міліони народа спосіб в слові і образі представлялиб великі дні наших визвольних воєн і великі ідеї та ідеали наших визвольних змагань; великих істориків, котрі в епохальних своїх творах представлялиб велику історію і традицію великого українського народа: великих орґанізаторів і діячів, котрі зумілиб і потрафилиб зорґанізувати весь український народ в одну велику, непереможену силу. Нам треба великих промисловців, купців і тд. — словом великих людей у всіх галузях українського життя, від селянства почавши.

Не всі люди, що належать до якогось народу, є індивідуальностями, а тим менше сильними індивідуальностями. Тільки певну часть народа, котра все є в меншости, творять індивідуальности. Є це так зв. активна т. є рухлива меншість, котра все кермує пасивною т. є байдужою більшостю народа. Дай Боже, щоб у нас ця меншість індивідуальностей була як найчисленнійша і щоб вона кріпко хотіба бути першою і *сильнійшою за всіх* і не тільки хотіла, але це своє хотіння дійсно переводила в діло. Але дай Боже, щоб ці індивідуальности лучила в нас все *єдність*, а сохрани нас Боже від „махнів“ і инших самозванчих отаманів, котрі завжди валили українську державність. Наша неволя знищила в нас індивідуальности і замісць індивідуальностей маємо доволі людей полохливих, боязких, „розлізлих“, нерішучих, непорадних і безрадних, бездушних і темних, моральних калік. Індивідуальність є гострим противенством до рабства; індивідуальність є відвагою і самопевністю, самостійністю і самодіяльністю, тугостю характеру, рішучістю, сильною і свідомою думкою і волею, моральною силою і почуттям людської чести, гідности, достоїнства.

І коли нині святкуємо врочисто память народження Богочоловіка, котрий своїм духом підбив цілі народи і цілі віки, побажаймо собі зі щирого серця, щоб у нас народилися також в убогих хатках, з простолюддя, як Бог-чоловік (вивчилися і виховалися) індивідуальности в тім і сильні індивідуальности, котрі підбилиб серця і уми всіх Українців і повелиб їх до волі і світової могучости України. Не тільки цього собі нині побажаймо, це переведім в діло, бо діло вінчає.

Др. ЛУКА ЛУЦІВ.

Іван Марків.

I.

В нас письменникові, що не видав друком осібної збірки своїх творів, важко діждатися хочби найменшого критичного голосу. Для письменника є це річю великої ваги дізнатися, що про його творчість думає читаюча громада. Навіть великі письменники, не все ізза пустої слави, з тугою вичікували письменного відгуку на свої твори. Великий Тарас Шевченко нарікав у хвилинах зневіри, що в його зем-

ляків „ніхто навіть не гавкнув, не лайнув“. Поет „не похвали собі бажав, — а ради ждав собі, поради“.

Правда, в нашій літературі критика ніколи не відогравала більшої ролі. Критика ніколи не випереджувала літературної творчости; вона, критика, йшла за літературою та нотувала успіхи чи невдачі поодиноких авторів. В останніх часах і в нас і поза Збручем критика літературна старається впливати на формування літературних творів. Повстають літературні гурти, які мають своїх критиків-оборонців. Що не всюди можна доглянути успіхів — річ зрозуміла, бо живіще літературне життя зачалося щойно від кількох літ.

II.

В цих останніх роках розпочав свою працю і згаданий у наголовку цеї статейки — Іван Марків, якого оповідання майже в цілости знані читачам „Українського Голосу“. Походить він з села Тинова, дрогобицького повіту. Селянський хлопець скінчив учительський семинар у Самборі і сьогодні учителює в дрогобицьких Карпатах. Живучи між народом, придивився він пильно до сільського життя, до болів та втіх своїх братів. Прислухався до їхніх пісень, до мальовничих та драматичних обрядів, до їхніх вірувань та забобонів. Літами цілими вивчувався їхної ядерної мови. Маючи замилування до краси, мусів він узяти перо в руки та малювати красу наших підгірян на тлі розкішних Карпат.

Перші оповідання його походять з 1925 року. Від того часу написав він понад двацять нарисів, містячи їх на сторінках „Літературно-Наукового Вістника“ і „Українського Голосу“.

III.

Селян наших знаємо з творів Василя Стефаника, Леся Мартовича та Марка Черемшини. Мігби дехто подумати, ще не треба нам уже більше сягати до сільських тем! Та ні! Людське життя, хочби й під сільською свитиною, таке багате, таке повне всяких безодень, що його тайну будуть вічно розвязувати письменники та вкидатимуть все щось нового в бездонну криницю мистецького пізнання.

Погідним, насмішкуватим настроєм своїм Марків найбільш підходить до незабутнього М. Черемшини. Марків не любується в змалюванні людської нужди, якої так богато серед чудових гір. Він немов каже нам додумуватися, що людське горе залежить тільки від самих людей — і тому він з них сміється!

Марків не плаче над своїми героями, бо не плаче над прицуркуватим Іваном Ничкою його товариш, пастух Стефан. Ничка в холоді й голоді пасе цілий день худобу, а його жінка гоститься дома з любком.

„А як вона Йвана вицирує! Циж то не сміх людьом сказати, щоби баба хлопа била? А то на сміх, на ганьбу, ти такий як дуб, а вона тебе вхопить там, де не треба, тай бє, кілько сама хоче“.

В оцім першім оповіданні є вже цілий Марків. Він залюбки виводить у своїх нарисах енерґійних та завзятих жінок, які часто горують над своїми нездарами-чоловіками. І цим саме ріжниться він від тих попередних письменників і письменниць, що писали про жінок: від „Наталки Полтавки“ Котляревського аж до найновіщих часів. Кілько то ті всі „жени рускії“ наплакалися в нашій літературі? В Маркова вони в більшій части дають собі раду без плачу.

IV.

Його героїні, це оті „непохитні“, оті „зарадні“ жінки, які волюють „виспівувати, що аж хата ходить“, ніж плакати та жалуватись. Вони на свій спосіб перемагають життеві траґедії і стаються творцями а не невільниками своєї долі. Навіть нещасна жертва манії вічно та завзято процесуватися, накликує рацше усміх ніж сльозу. Вона роками процесується, „бо її палить, пече, вона не попустить свого, буде мучитисі до останних сил“. Її рідні діти проти неї.

— „Городець ваш тато пропив, а поле Яким завживав“.

Вона „плює різаною кровю“ та тягнеться до окружного суду.

І дячиха сама дає собі раду зі своїм шістьдесятьлітнім невірним чоловіком, що знайшов собі любку — вдовичку Фрузю.

„Ти діяволе, дивисі, ось зарав тобі кочергов голову розвалю“.

Та до нещастя не доходить. Підкуплені дячихою парубки перейшли дякову любку та настрашили.

„На другий день люде оглядали подертий чепець і хустку, що висіла на колах плота перед Фрузиною хатою. А хтось попивав тогож дня в коршмі горівку і курив добрий тютюн“ („Фатальна необережність“).

Батьки „Непохитної“ силують доньку йти заміж за нелюба. Кася борониться; та її любко Панько боїться рішучого кроку:

„плакав, слинив, охав. Вона майже втікала від нього. Буде собі від тепер сама радити. В неї є якась жажда, щось її палить, до чогось пре“.

Кася мусіла вийти за нелюба, та ніхто не змусив її статися дійсною його жінкою! Вона спала в мішку і показала нелюбому Василеві, що даром він женився. Після її вбивства село гуділо:

— „Дурна баба, молодою запрагнула. Одному в церкві присягала, а з другим водилася. Аби на свому поставити! Непохитна була!“

V.

І жінка Федя Басія „не така, як других людей“.

— „Вона в мене ґаздиня на цілу губу, вміє варити по хлопськи, але й по польськи“.

Так хвалиться Басій, господар, що має „дітисків повно, всьо жерти хоче, а що я їм дам?!“

— „Най богачі тішаться своїми маєтками, я маю скарб у хаті, маю любляче серце“. („Давно а нині“).

Та щойно наведений нарис показує, які недостачі має автор в будові своїх оповідань. Його герої часто самі оповідають про свої пригоди, деколи автор оживляє оповідання драматичними сценами. Марків однак не може поставитися критично до вродженої селюхам балакучости. І тут він далеко поза Стефаником та Черемшиною! Маркові герої зачинають своє оповідання „з кінця“ і „щераз“ вертають до зачатої теми. Тому часто вставлені оті всякі епізоди придавлюють головну гадку. Ось його Федь Басій говорить про те, як го волосецький Бенедьо дався намовити до подружа зі „сліпов Осифихов“ ради гарної кобили; кортить згадати оповідача, як Василь Ріпечка „їв флякп під ратушем“ і просив перекупки, щоби „цикнула му ще трохи в мищину“; не промовчує він і жебрака Голика, обвішеного по грудях „менталіма“, що „торбами фалашав, як бузьок крилами“.

VI.

Автор повинен знати, що навіть основник натуралізму, Е. Золя застерігався проти самого тільки фотоґрафування дійсности.

— „Ми повинні зміняти дійсність, не виходячи з її рамок“, бо „мистецький твір є кусником природи, яку творець бачить у призмі своєї вдачі“.

Творець повинен змагатися з дійсністю, бо инакше стеноґрафісти та фотоґрафи булиби найбільшими ґеніями! Балакучість Маркових героїв далека також від мовного богацтва, яке бачимо в Черемшини, що то січе немов дорогими камінями висаджувана дамасценка.

Пише Марків наріччами дрогобицького Підкарпаття. Перед роком звертався Стефаник на своєму ювилею з зазивом до молодих письменників, щоби покидали місцеві говірки та витворювали літературну мову. Прийде колись час, що наша мова замкнеться в академічнім словарі; сьогодняж нехай кождий творить, як може. Нехай ті письменники, що живуть серед народньої гущі, витягають на денне світло укриті скарби української словні та складні та нехай малюють по всім просторам так мало знану душу нашого села. В чужих літературах кожня область має свого співця — чиж не може бути таксамо і в нас?!

* * *

Це і є праця для нашого письменника. Не твори з життя інтеліґенції, яку важко пізнати між Корнятськими Кичерами, не міркування про тайни буття на основі писання, чужих книг[1]), — тільки працювати над нарисами й оповіданнями, а може й повістями, з життя знаних селян, віднаходити їхню, не написану ще фільософію і в цей спосіб розкрити красу свого закутка землі цілому вкраїнському народові!

Ось завдання гідне творчости цілого життя!

[1]) Ми мали нагоду бачити деякі недруковані твори автова.

Др. Ярослав Окуневський.

Natives Niggers.

Britannia rule the vawes. (Британіє, пануй над филями морськими) співають Анґлійці в своїм національнім гимні.

По всіх частях світа, почичаючи з Ґібральтару, Мальти і Кипра на Середземнім морі, в Египті, Судані і на цілім африканськім континенті, а там дальше на схід — в Індіях, в Бирмі, і на маляйських островах, і в Китаю, і на Тихім океані — всюди бачимо два відрубні світи: Britishers and natives (Анґлійців і невольничі народи). Ті два світи живуть попри себе окремо своїм життям, своїми обичаями і законами. На горі civis Romanus — Анґлієць, або сагіб, як вони звуться в Індіях, а на долині туболець native, або як їх Анґлійці задля їх чорної або жовтої скіри зґірдливо називають niggers.

Анґлієць і взагалі чоловік білої скіри пан і бог, а native то робуча сила. Білого чоловіка відділює пропасть від нетіва.

Гордість расова доходить в кольоніях так далеко, що навіть і капля ніґерської крови від давних предків уважається як пятно нечесне. Коли хто зголоситься в члени анґлійського клюбу, то його бальотирується, коли на півмісяцю на нігтях покажеться темновата краска, як послідна познака мішаної крови — навіть у четвертій, або пятій ґенерації.

В Канді, давній столиці давних володарів Цейльону, Сінгалійців — познакомився я з одним джентельменом. Був він урядовцем на анґлійській службі, походив з бюрґерів (burgher) Голяндців, що перед Анґлійцями панували в Цейльоні і виглядав з лиця, як полудневий Італіянець або Еспанець. Видко, що до крови його предків Голяндців домішалася по жіночій лінії кров сінгалійська, або тамільська.

„Скажіть мені — питає мене цей джентельмен — чи там в Австрії можна мені з сімею жити. Я вже 20 літ служу в анґлійській кольонії і хочу йти на пенсію“. Притім назвав мені досить високу суму в штерлінґах: „Пречудесно можете жити у Відні, тай ще й віллю можете собі найміти в якім літниську“. „Але чи там в Австрії не робиться ріжниці під товариським оглядом, бо як бачите по мойому лиці, то в мене є капля чорної крови, а це в кольоніяльнім товаристві уважається як пятно, а моє жіноцтво терпить ізза того приводу“.

Я забезпечив того джентельмена по совісти, що в Австрії ніякої ріжниці не робиться. „От і я в Австрії живу не тільки як цілком рівноправний чоловік, але й соціяльнорівнорядний джентельмен, хоть належу до инчої віри і до нації иншої — не німецької. В службі державній не робиться ріжниці, ніхто не питає, якої ти віри і нації, а тільки чи маєш відповідне знання, і чи сповняєш свої обовязки, а в товариськім життю про це питати і на думку нікому не приходить“.

Прожив я так три чверти свого віку. Аж от після великої війни, вернувши на свою рідну землю, попав я, особенно після рішення Ради Амбасадорів з березня 1923 р., разом зі своїми земляками в катеґорію natives i niggers.

Сего тобі не дозволяється, туда приступу нема. У високих школах „нумерус клявзус“, до державної служби і предприємств не допускається. Твоя віра уважається як щось низче і гірше і навіть в культурних змаганнях чуйне око всевідуще, що і в цих змаганнях вітрить щось небезпечного. Тут тобі з брудними чоботами в душу залазять, там тобі при кождій нагоді кольку під ребра всадять.

Правда є дві річи, які для natives дозволені, а навіть приказані. Перше — то дозволяється достава гарматного мяса, з тим однак, що вище капральського чину не дослужишся, в офіцерські школи для natives доступу нема. Друге — то плачення всяких податків для держави і так званого саморядування з тим однак, що не смієш й думати про це, щоб з тих податків повернуло хоть щонебудь хотьби на культурні потреби.

Теперішні natives кольоніяльні в тім краю носили в ріжних часах ріжні імена. Носили вони імя ludzi greckiej wiary, і з того погляду поводилися з ними, а як, нехай прочитає собі цікавий хотьби про Перемишль і Львів в „Історії Руси-України“ Грушевського. Наливайками називали їх в XVI і XVII віці від ватажка козацького того імени. Z Hryciami razem wojować nie chcę Niech idą na rolę albo świnie paść — казав гетьман коронний Жолкевський перед Цецорою в 1620 р., нехотячи в своїй шляхетській гордині просити козаків на поміч. В Галичині звали їх Ковбасюками від імени того депутата, що боронив мужицькі права на ліси і пасовиська проти намісника Ґолуховського при його шляхетсько-однобічній реґуляції сервітутів. У відновленій державі носять natives офіційну назву mniejszości narodowościowej, а в звичайній мові називають по простому кабанами.

Подібне діялося в давній Мадярщині, де офіційно робилося ріжницю між natio, до якої числилися тільки Мадяри і мадярони, і nationalité, до яких належали всі инчі народи. Про Словаків говорили Мадяри Toth nem ember — Словак то не чоловік.

Grattez le Russe et vous trouverez un sauvage — говорили про Москалів Французи. Поскробайте скіру Поляка-кресовця, а найдете плянтатора з усею його душею і норовами. Будь він не тільки власником лятіфундій, але маленьким економом у ясне-пана, або малим урядовцем в якімнебудь уряді, а вже недопусти Господи яким przodownikiem PPP. — то кождий з них чує в собі приналежність до народу szlacheckiego і в відносинах до natives показує свою мниму вищість і погорду. Stój przy progu, kabanie!

Покищо не заведено ще наочно того розділу, який я бачив в кольоніях, де на залізницях і трамваях є окремі відділи per colorados (для чорних або червоних) й де до ресторану сагібів не сміє ввійти native хиба тільки як boy-козачок. Але це тільки здається тому, що по скірі не можна відразу пізнати, хто належить до сагібів, а хто до natives.

Недавно прочитав я спомини пані Коссак Щуцької і опісля Дунін-Козіцької, що в польськім громадянстві зробили враження неменче як трильоґія Сенкевича. Мемуари тих обох еміґранток з України написані добре і з літературним хистом.

І після тої соціяльної революції і тих катаклізмів, які перевалилися через Україну, авторки мемуарів не уявляють собі инчого пожиття на українській землі, як тільки „дворек шляхетскі“ на горі, а native як робуча і безправна сила на долині. Дівчата, як котра личко має ладне, до ліжка панського піде, пан її хату поставить і корову дасть на байстрюка, а мужики потакуючи головами кажуть: „добрий пан“. Парубоцькі фантазії показувати можуть в панській лібериї, як везуть пана четвернею.

Звязку душі і якихсь спільних почувань між плянтаторами а natives нема.

ШПИРКА.

Дикий звір.

Вп. Павлові Козакові на спомин.

I.

— Сапою, сапою, ці-ляй!

— Ага! Втікне!

— Лис, бігме, лис...

— Та де лис, який лис? А во, китою не замітає...

— Здо-га-няй, бо тікає! О, о, о!... Ні, не лис, гейби великий хомяк...

— Маринка-а-а! Біжи в село, хай люде дорогу заступлять, а я йому шлях перебіжу та заверну його в село! — зпосеред цього гармидеру вже виразно чути було голос Олекси, що з другими людьми в полі сапав бараболі. Скинув курташину, сапа на плече, пігнав за звірем. Маринка ще раз обернулася до нього, як уже біг навскоси й гукнула:

— Оле-ксо-о! А хутко займай того звіра та не гайся, бо бараболі сьогодня треба досапати!

Бігли в село й заєдно оглядалися. А Олекса перебіг уже звіреві дорогу й видко було, що гонить його до села. Як люде добігли до перших хат — а бігли чвалом — звертали на себе увагу стрічних. Ставали один-другий, допитували: що, як, куди, чому? Тай гурток більшав.

— Олекса заганяє в село щось таке дивненьке, ні то пес, ні то лис, ні то хомяк. О, о, о, бачите?— пояснювала Маринка й вказувала сапою в напрямі поля.

Зупинилися лицем до поля, сапи, хто їх мав, піднесли в гору, збилися півкругом у ланцюх. Ждуть. В гурті взявся десь звідкіллясь, наче з неба впав і громадський присяжний, якого в селі загально кликали Івасем Поліцеєм і він, як урядова особа, почав допити:

— Що есть? Чого поставали й галасаєте?!

— Ба, глядіть, Івасю, наперід себе! Не бачите? Звір якийсь біжить просто на нас а Олекса за ним — обізвався Микола Хльоц і кинув до гуртка:

— Здійміть котрий курташину, як підбіжить блище, курташиною на нього!

— Тпрр, гов! — погодив усіх Івась Поліцей. — Це звір ні мій, ні твій, один з другим ходиш, це звір ґ м і н н и й“. Я один покищо до нього маю право, бо я „в о с о б а ґ м і н н а“, я його приарештую. Жаден мені не важся його доторкнутися! Всі на боки, обступити доріжку!!!

Сам станув у середині півкруга, палицю підіймив, жде... Якраз Олексою травлений звір ступив на вузеньку доріжку, що стрімголов спускалася в село між двома високими глинястими стрімкими берегами. Перед собою побачив гурт людей, на миг зупинився, на місці покрутився довкола себе. Та знов чвалом махнув прямо на людей, ануж проховзнеться якось і втіче.

— Ага, маю тебе, небоже! — гукнув урадований присяжний. Замахнувся палицею млинцем попри саму землю й збив звіря з ніг. Звір перекинувся й доста було цеї хвилини, як хтось із гурту кинув на добичу свою курташину й звіра нею прикрив. Ще хвилька й урядова особа Івась Поліцей уже сидів на ньому тай видавав прикази:

— Мотузка там якого, а хутко, бо дуже тріпається!

Та в цю мить, як усі з гуртка кинулися Йвасеві помагати й подавали йому то мотузки, то ремінці, хто що мав при собі, надбіг від поля Олекса, задиханий, засапаний а піт струмочком вижолоблював йому борозди на курявою припалому обличчі. Ледви зіпав, ледви слова добути міг:

А, за-сі, Й-ва-сю! Отступітьс-ся, це мій звір! Я йо-го сполю-вав!

— А я, зачинаю вступатися, — відгризався Йвась і зівсім супокійно путав звіреві мотузком ноги. — „Вступіться“ каже! А ти дурню знаєш, до кого ти балакаєш? Я врядник ґмінний, полювання ґмінне, то й звір ґмінний! —

— Але я його займив і пригнав — не поступався Олекса.

— А так, ти займив, ти й мав займити, бо й ти хлоп ґмінний. Але звір піде до зверхности ґмінної!... Цить, цить, маленький! — приговорював до звіра. — Но, но, не тріпайся, — і при помочі Миколи даліж його путав мотузком. Оглянувся на боки: Петре, скоч, синку, до війта, раз-два, на одній нозі. Скажеш, щоби начальник „екзуж“ сюди йшли, бо тут важна справа. Скажеш, що ми великого шкідника приловили. А поступиш по дорозі й на постерунок, попросиш пана команданта.

Звір, уже спутаний, лежав та скавулів. Біля нього сидів Івась Поліцей.

З гуртка вже деякі порозходилися до роботи а деякі, особливо молодь, діти прибігали й приглядалися. Олекса постояв, постояв, почухав потилицю, сплюнув, закинув сапу на плече й пішов до бараболь. Якраз надійшли Йвасева жінка й донька з сапами. Теж ішли до бараболь. Жінка, побачивши збіговище тай свого чоловіка на землі біля якогось спутаного звіра, підійшла блище:

— А бійжеся Бога небесного, чоловіче, та тобі не стидно так у Господа святу днину красти? — Обернулася до гурту, руки згорнула навхрест: О так, о, вам день за днем іно перебендює а робота горить. Ми вобидві з дівчатиськом жили собі повисотували за тим сапанням, а він іно по селу валенсається, бо він, мовляв, урядник, присяжний. Ех, велебний урядннку тай уряднику! Та ци війт тобі й нам дасть у зимі їсти, як ти йому будеш за он того побігущого? Ех, ти війтів підскакевичу! Ану, сапу в руки тай у поле!!!

— Мовч, бабо, бо ті палою шкробну, то заскавулиш! Як он той звір заскавулиш! Ех, не перепиняй мені, бо... урядую! — Встав, плюнув у жменю, хопив палу.

— Мамо, нехайте, ходімо! — обізвалася дівчина.

— І справді, ходім! — згодилася стара. — Дурному вічная память тай — обернулася до чоловіка, — тьфу на твою дурну голову! — Пішли. А з бічної вулички бігцем біг командант місцевого постерунку а за ним тупцював сам начальник ґміни. Командант станув посеред гурту й гостро гримнув:

— Цо єст? Ґдзє злодзєй?!

— Це не злодій, прошу ласки вельможного пана команданта, — схопився Івась на рівні ноги й витягнувся по військовому перед найвищою в селі владою. — Це не злодій, тільки якийсь дикий звір. Мабуть шкідник небезпечний. Я його сполював, приарештував, та не знаємо, що з ним діяти.— І відслонив курташину, якою спутаного звіра були прикрили. Командант, наказний війт і присяжний прикучнули тай яли приглядатися спутаній добичі. Командант торкнув його легонько штиком. Звір загарчав.

— Натуральнє, — порішив сторож безпеки — звєж дзікі, бо гарчи, алє цо то єст... невядомо...

— Я си думам — всунувся несміло війт-латинник зі словечком у своїй, як йому здавалося, рідній мові — проши ласки пана команданта, цо треба буде заказаць стійку, звіжа кинуць на фури і завісьць до мняста, до пана старости. Там нам скажо, цо то за тварюка єст і дадзо полєцєння, цо з ним робіць.

— Натуральнє,— притакнув пан командант і обернувся до Йвася.

— Присяжний, стійка!

— Нинька вже ніщо з цього не буде — переконував Івась — бо вже за пізно, прошу ласки пана команданта. Вже з полудня. А заки стійка зладиться, й сонічко зачне спочивати. В завтра-би так досвіта...

— Ютро нєдзєля, нєможна!— пригадав командант.

— То ніщо — каже Йвась. — Я звіра кину до свого хлівця, буду його вартувати або сам, або моя стара мене злюзує. А коло понеділка скоро світ, візьметься стійку. Ми обидва з начальником вифасуємо з ґмінної каси по „з л о т о м у н а п о д р у ж а“ й повеземо його до староства.

— Нехай буде по вашому, — годився командант — тільки „п і л ь н о в а ц ь м і ґ о“!!! — Відтак обернувся до гуртка: — Ану, до роботи!!!

— Петре — гукнув присяжний — а притягни там мої тачки сюди, повеземо цього дивогляда до мене, до хлівця!

Петро побіг. Обидві місцеві високі влади ще раз оглянули звіря, покрутили головами, пішли. За хвилину вже Йвась віз тачками добичу на своє обійстя. Люде проходили тай розносили новину по селі.

II.

Чотири села належать до нашої парохії, а так ідуть із заходу на схід шнурочком, що хата хату здоганяє.

Прийшла неділя. Люде від останнього з чотирох наших сіл

В моїй памяти остався ще з молодечих літ епізод, який врізався в мою душу. Був я в гостях у свого ґімназійного товариша у „дворку шляхетськім“. Хоть плохенький і біденький був той „дворек“ і хоть недостатки, які були, прикривались для людського ока, то всетаки виїзджалось четвернею і традиція ясне панства держалась там високо. Бачу й очам своїм не вірю, кождий мужик, що переходить попри дворок, заздалегідь здіймає свою шапку, все одно, чи є хто з ясне панства на ґанку, чи нема, і насуває свою клапаню на мужицьку чуприну аж геть — минувши „дворек“.

Ізза такого капелюха, який на тичку посадив габсбурґський мандатор Ґеслер, якому мусіли швайцарські мужики віддавати поклін, зробили вони повстання. Габсбурґи провалились і пропали, а швайцарська республика живе і процвитає.

„Ми культуру західну несемо на схід“, кажуть наші сагіби. Західної культури нам всім на сході потрібно, це безперечно, але коли нам вже культуру брати, то й будемо брати її з первовзорів без пересівання через решето шляхетське і без сосу варшавського. Будемо брати її в Анґлійців, Американців і в Французів навіть, хоть в сих послідних їх чванкуватість і фразерство нам Українцям не дуже до норову припадає. — The world is rapidly becoming englisz (Світ стає скоренько анґлійським) це правда безперечна. — Що civis romanus зробив навколо середземного моря, то рознесла анґлійська раса по цілій кулі земській. Свою расову гідність держить Анґлієць високо і чесно: Noblesse oblige! Від давного способу примітивного і безоглядного визискування і експльоатації кольонії по прінціпу catholisatio (католичення) pauperisatio (зубожіння), barbarismo (обдичіння), як роблять Еспанці і Портуґальці, відійшли вже Анґлійці давно, вони стали практичні in colonising. Сами живуть і другим жити дають. Анґлієць вносить в кольонію всю свою енерґію, свої відомости, свій капітал і свою інжінірську техніку і своє високе та глубоке почування душі несе він між народи і щиру посвяту свойого єства.

Нагадатиб тільки місіонара епископа Лівінґстона (Livingston) в горячій Африці, сера Вінфреда Ґренфелля (sir Vinfred) (Grenfill), між Ескімосами під північним бігуном, або місс Наітінґель (Nighlingale) ту заступницю ідеї червоного хреста в часі бурсько-анґлійської війни. Вносять вони свою високу культуру, будують школи і університети для natives в Індії, ті вроджені сагіби будують зелізниці і телеґрафи і звязують весь світ своїми літаками. З великим вкладом капіталу і інжінірського хисту будують гать на Нілю, через що потроїлась площа урожайної землі, тої давної житниці римської імперії. Вони несуть і сповняють вірно і чесно свою місію культури, о чім в глубині душі кождий Анґлієць переконаний з користю для своєї раси і з користю для землі, яку кольонізують.

Державницький змисл Анґлійців подиву гідний. Три роки велася боротьба між Анґлійцями і голяндськими мужиками Бурами, що заняли були великі простори в полудневій Африці. Затяжна боротьба скінчилася. Президент бурських республик виїхав в Голяндію. Анґлійці з державним джентлеменським жестом не тільки дали всім Бурам амнестію, але й цілковиту самоуправу, заложивши державу полуднево-африк. — (Dominion of South Africa), в якій Бури не тільки рівноправні, але й перед ведуть в державі. Бурські ґенерали Бота, Смутс і Герцоґ стали міністрами, бурсько-голяндська мова і звичай взяли верх навіть в місті Capetown. Тут перемогли Анґлійці навіть свою расову гордість проти мішаної крови, хоть в тій мужицькій расі бурській богато тече кафрської і готентотської крови. Такий самий державницький жест зробили Анґлійці в Ірляндії і в Австралії і в Канаді і в Ню-Зеляндії, давши тим землям цілковиту самоуправу і через те звязали їх в світову державу Великої Британії. В свій і слушний час вміють Анґлійці попустити із своїх сагібських привілеїв, не так як деинде по приповідці „Mądry Polak po szkodzie“. — Почувши заздалегідь силу національного руху в Китаю, попускають Анґлійці зі своїх однобічних трактатів, дають самоуправу в Індії і в Египті.

Я колишний джентлемен і сагіб живу тепер приписаний до катеґорії natives i niggers, як вояк на сторожі. Ріжниці на лиці і на скірній поволоці між сагібами а natives не бачу, в складі ума також ні. Вищости культурної не признаю, а з культурного месіянства на схід просто в очі сміюся. Як коли який п. Заґлоба настерливо плете теревені про культурну місію на сході, то я йому дулю під ніс. „Przepraszam Pana“, відзивається псевдосагіб п. Заґлоба.

З тим живеся мені добре і ясно і чисто.

Часи, коли покірне теля дві корови ссало, вже давно минули, а що на покірне дерево й кози скачуть це вірно. Цеї девізи: „не хилятись“ держуся я.

Др. ІВАН МІРЧУК.

Schweigen ist Gold

Уміти мовчати — це золото.

Балакучість — це один з рисів нашого національного характеру. Що слово в порівнанню з ділом займає в нашому життю упривілейоване становище, про це можемо переконатися на основі цілого ряду фактів з нашої давної та недавньої минувшини. Для прикладу тільки наведу один з цього боку інтересний а дуже характеристичний момент. Коли большевики перший раз наступили на Київ і ворожа артилерія вже обстрілювала місто, Центральна Рада радила до останньої хвилі над законами про права національних меншостей на Україні. Замісць орґанізувати оборону держави проти наїздників і на цю річ звернути цілу свою увагу, замісць взятися до енерґійної діяльности для добра загроженої батьківщини, ведуться балачки над законами, які в той час не мали рішаючого значіння. Як-що переглянемо нашу пресу як вислів громадської думки, як відвідаємо наші збори, торжественні свята, академії, ювилеї, щой-но тоді зрозуміємо, яку велику ролю грає в нашім життю — слово. При кожній такій нагоді приходиться нам чути великі слова, коли одначе пізнійше приглянемося близче дійсній вартости цих приречень, присяг, погроз, заяв, виявиться з цілою ясністю страшна прогалина між словом і ділом.

В теперішну хвилю хороба балакучости, перемога слова над думкою і чином доволі поширена в цілому світі. В публичному життю мають успіхи не приклонники розумної програми, апостоли тихої, безреклямної праці, а в першу чергу оратори-промовці, що уміють захоплювати безкритичних в більшости слухачів при помочі блискучої бесіди. Розумний мусить уступити перед голосним крикуном, який беззастережно тріюмфує, хоча всі переконані в тому, що його слова — це порожній звук, за яким не криється ані думка слова ані чин. Але коли инші народи скорше чи пізніще переможуть цю хворобу, як одну з пошестей, що від часу до часу навіщують людство, то для нас це явище тим небезпечніще, що ми витрачуючи дорогий час на гру словами, забуваємо цілковито про дійсність. Ми привязуємо до слів надто велику вагу і хочемо, виходячи із врудженої нам пасивности, поставити їх на місце чину. Ця страшна хвороба заподіяла вже багато лиха. В критичні роки 1918—1923 ми тільки шукали слів, передавали собі з уст до уст переважно фальшиві, а може навіть і правдиві слова, але тільки слова Вільзона, Клеманса, Льойд Джорджа, Керсона та инших; ми захоплювалися цими словами, упивалися їх недійсною силою, неначе алькоголем і вірили, що Україна буде — але не тому, що ми всі цього бажаємо, що ми всі в її існування непохитно віримо і для її добра працюємо від ранку до пізньої ночі — а тільки тому, що сяк або так сказав один з визначних, велико-державних дипльоматів. Коли з історичної перспективи десятьлітньої минувшини станемо переглядати події на західно-українських землях 1918—1919 років, мимоволі мусимо прийти до переконання, що причини нашої державно-національної катастрофи треба шукати в першу чергу в нас самих. Безперечно були дуже поважні перешкоди до переборення для молодої держави, одначе головна причина невдачі наших державницьких змагань лежала в нашому нутрі. В нас самих, серед загалу української інтеліґенції, як провідників народу, не було з дуже малими виїмками твердих основ для власної державности, а саме загального зрозуміння, що нам своя держава потрібна так необхідно, як живій людині повітря для віддиху, та непохитної віри, що ця держава мусить втриматися, мусить існувати, як-що ми всі схочемо пожертвувати для неї але не слова, а свою працю, свої вчинки, своє життя. Натомісць у нас говорилося дуже богато про власну державу, кожний був готовий зайняти в ній визначне місце, але праці, чину більшого понад звичайну міру не було хиба у виїмкових випадках. Нам здавалося, що це все дістанеться нам без великого напруження з нашого боку, бо преціньь „згинуть наші воріженьки як роса на сонці“, а тим самим зникне всяка перешкода на шляху до нашої остаточної мети. А тимчасом дійсність показала зовсім щось инше. Ці воріженьки — це на жаль, могутні вороги, які не згинуть самі, не зникнуть „як роса на сонці“ для нашої вигоди, вони будуть існувати і ми їх навіть не в силі знищити. Одинока можливість для нас — визволитися від них. Одначе цю ціль можемо осягнути, але зновуж не словами, а тільки могутнім хотінням і працею до загину.

Неімовірним на перший погляд може видаватися нам твердження, що в життю ніколи не має положення так розпучливого, щоби з нього не було можливого для нас виходу. Призадумавшися одначе глибше над цим твердженням прийдемо до переконання, що дійсно в кожному випадку не тільки внутрішні, але і зовнішні фактори можна змінити, повернути в корисний для нас бік. Але для цеї цілі мусимо ми самі в першу чергу бути свято переконані в цьому, що воно дійсно так є, ми самі мусимо позбутися накиненого нам чужими пересуду про нашу безсильність, а що найважніще ми мусимо діяти і то витревало, послідовно і розумно. Ми мусимо наскрізь перейнятися засадою, *що хотіти, — це те саме, що могти*, що постійне, сильне хотіння дає нам рівночасно запоруку його заспокоєння. Як бачимо, визначну ролю грає тут чинник волі. Але він, хоч як важний, не є одинокий. Попри це не треба забувати і на чинник розумовий, на наше знання, яке нам казати-ме, якими шляхами наше хотіння має іти до свойого здійснення. *Знання — то сила!* Докладне знання усіх явищ дійсности в їх історичному розвою, прослідження причинового їх звязку та передбачення майбутніх наслідків дає нам змогу повести нашу чинність так, щоби наше хотіння було в найбільшій мірі заспокоєне. Можливість здійснення наших бажань залежить від обсягу нашого знання. Але це знання само не голоситься до слова, його треба теж запрягти до праці, отже насамперід треба хотіти, так що тут знову повертаємо до засадничого чинника волі.

В теперішньому, безперечно тяжкому для нас положенні повинні ми цілу нашу увагу звернути на три основні речі, а саме на вироблення в нас сильного, витревалого хотіння, яке вирвалоби нас зі стану безчинности та зайвих нарікань на злобу наших ворогів, а натомісць повелоби нас, послідовно поборюючи усякі перешкоди, до наміченої нами мети — дальше на поглиблення нашого знання, яке промощувалоби шлях хотінню — а вкінці на чинність, діяльність, як одинокий зовнішний вираз нашого хотіння і знання. *Сильна воля, глибоке знання і безперервна праця* — це головні моменти нашої загальної програми, але ні в якому разі слова, хочаби не знати як блискучі. На такому грунті зійдуться у повній згоді усі найкращі одиниці нашого народу, така програма заведе нас цілком певно найкоротшим шляхом до здійснення наших ідеалів.

Др. Василь Кекало (Югославія).

Україна і Югославія.

Українське питання у Югославії не користується великими симпатіями. До світової війни про Україну знали тільки одиниці, як серед Сербів так і серед Хорватів. Серби до війни ставилися вороже до українського руху і вважали його німецькою інтриґою; Хорватиж до українського руху ставились прихильно. Серби бачили в розвитку української державної ідеї ослаблення великої Росії, покровительки балканських Славян, і тому дивились на український рух як на рух антиславянський. А Хорвати розуміли Українців, бо й вони були під пятою Австрії, як Українці під пятою Москви.

В часі світової війни з полонених Сербів і Хорватів був орґанізований добровольчий „кінний корпус“ для боротьби з центральними державами. Цей корпус стояв на Україні і коли вибухла російська революція — ці люди були свідками початку українського державного будівництва. Але все, що тоді робилось на Україні, не зробило на них гарного враження і вони наперед уже бачили тоді, що з українського руху і українізації армії не буде діла. Українські діячі замість того, щоб почати творити міцну орґанізовану українську армію, користуючись повним безладдям і анархією в Росії, видвигнули соціялістичні гасла на своїх партійних прапорах і наввипередки перед Москвою почали „поглибляти революцію“ то-б то анархію на Україні.

І так замісць солідних українських державників, на чолі українського руху зявились

зі сходу на захід тягнуть ранком до матірньої церкви на хвалу Божу. А новина про дикого звіра пішла до них ще вчора таким бабським телеґрафом із заходу на схід. Та такий телеґраф має ось що до себе: Як від нас вийшла звістка й дійшла до першого сусідного села Рідковець, то тамошні люде довідалися, що в нас приловили лиса, в Вербівцях був це вже вовк, в Тільцерівці виавансував аж на ведмедя. Всякий, хто спішив до церкви, мусів переходити попри Йвасеву хату. Якжеж не поступити та на звіра не подивитися? На нашого Поліцея обійсті зробилося глітно, наче на якому відпусті. Оглядали, прицмокували, дивувалися, дехто й палицею подразнив чудовище, аж гаркне а Йвась мусів усякому розповідати всю історію з кінця... Бамкнув дзвін, знак, що Служба Божа незабаром почнеться. Всі пішли до церкви. Потягнув з людьми й Івась присяжний. Як наряджував капелюх ще жінці й доньці накивував:

— А памятайте, звіра мені наглядати!

— Не малиби роботи — відрубала Йвасиха. — Ми не ґмінні пахолки. Ми йдемо до церкви. Як боїшся за нього, возьми його з собою, за пазуху собі встроми! Позавязувалися в нові хустини й суголовками поманджали обидві.

Покивав Івась до них палою, ще раз поглянув на звіра, чи добре привязаний, скобель від дверцят заложив кілком і повагом пішов вулицею. Хоч, як опісля люде розказували, ще жадної неділі стільки миру хрещеного до церкви не наплило, бо й церкву виповнили вщерть і ще їх чимало стояло на цвинтарі під дверима; хоч поява дивного звіра усе, що жило по наших чотирох селах, сюди пригнала а проте не всіх же... Живуть у нашій громаді два господарі, яких ще ніхто ніколи в церкві не бачив, хиба тоді, як паску святять. І сьогодня їх тамечки не було. Вони мають свій особливий храм, куди в неділю на свою „відправу“ заходжають. Це Борухова коршма. Бувало, зайдуть, поздоровлять Боруха, сядуть за стіл. Борух поставить перед ними пляшину «Вискокуфки“, або иншого подібного специялу, поставить надломаний келишок, що то його треба заєдно в руці тримати тай... свою відправу відправляють. То перекидають головами взад, то крякнуть, то сплюнуть. Сиділи там і сьогодня. Присівся до них і сам Борух, бо нікого більше в коршмі не було.

— Якже міркуєте, куме Василю? — поспитав за третою чаркою Петро Шкаралупа товариша. — Може підемо й ми подивитися на те диво?

— Ще маємо час,— вговкував його Василь Мурлика — там і так тепер нікого в хаті нема. Ще всьо в церкві галайкає — і потягнув уперід з чарки, відтак з люльки.

— Абож то вас хто гонить, шановні панове господарі? В мене й затишно й мух нема. А на те диво, як ви кажете, ще є час подивитися. Овва, велике мені „мециє“. Що тут єсть таке дуже дивитися? Ну? Просто собі борсук а такого ґевалту наробили!

— Ба, кажете, Боруху, борсук... А може воно борсук але може не борсук—почав з провола Василь.— Бо Семко Шкромина казав мені, що воно якось дуже жалісно скавулить, гейби дитина плаче. Може воно, не при нас згадуючи, який „потерчук“ або що?

— Ни, чому не має скавуліти? — всміхнувся Борух. — І ви скавуліліби, якби вас так спутали й пів доби не дали ані їсти ані пити. Він вже далі й скавуліти не зможе, йно так собі здохне й уже.

— А як воно не борсук?—завважав знову Петро — йно яка нечиста сила, як ось кажуть кум Василь? Або ви, Борух, бачили коли борсука? Бо тут у нашому селі мабуть ще ніхто борсука не бачив?

— Що? Борсука? Я не бачив борсука? Та дай мені, Боже, стільки пляшок „віскокуфке“ для шановне гості шинкувати, скільки я шкірок з те борсуки перегандлював, якто я ще був за кельнора в місті в мого татуня на реставрації. Тоте шкірке дуже таке панство любить, що то їде на полювання. Вони собі дають з того вшити таке торби „мислівське“ на ладунки.

— Але ви його своїми очима не бачили, он того, що в Івасевому хлівці скавулить? — руґнув Василь і гепнув келишком у стіл.

— Но, но, поволі з реставраційне начиння. То гроші коштує — мітиґував Борух гостя. — Я видіти не видів, бо я нема часу шпаціруватм, але мій Шмуль там був і мені розповідав, то я вже знаю, що це ані лис, ані що, йно борсук.

Борух говорив скоро, але гості чим раз поволіше, бо Борух балакав на сухо, а гості, що пару слів скажуть, то сипнуть чарку вискокуфки в пельку.

— Значить, Борухуню, ваш, рахувати, Шмуль, то значить, виходить, му-му-дріший і за нашого війта й за пана команданда? Значить, вони обидва, значить, нічого не знають, ані пан командант, значить, ані війт — крізь чикавку цідив Петро.

— Кужден свій фах розуміє, о так вам скажу — політично вияснював Борух. — Ану, заставте команданта, чи війта за шинквасом шинкувати, або зі шкірками гиндлювати, ну, то що буле? Або кажіть мені з ґвером ходити й злодії лапати, ну? Я акурат стільки злодії налапаю, що він нагиндлює.

Василь тої Борухової балачки ніби слухав, але мабуть маленько що з неї чув. Заєдно носом клював у повітрі, спершу позіхав а тепер то така його чикавка напала, що й годі було йому слово вимовити. Вони вже третю пляшину доцiджували. Петро Шкаралупа якось ще жвавіще держався. Бо він, що ковтне, то закусить куском хліба, що його з кишені вщипне, або пару диньок дзьобне, то його так хутко не розбирало. А Василь Мурлика ніколи нічим не закусував і ще чванився, що він т[illegible] раз у днину їсть і то вечеря[illegible] при чарці“ пояснює бувало, „навіть не годиться закусувати, бо воно в шлунку натягне в себе цеї „потішительки“ гей губка; у кишки не піде тай тенеє не розігріє як слід. Тількиж, що правда, як уже кишки розігріє, то далі йде в низ, у ноги. І ноги наче ваги набирають та наче в землю вростають. О!“...

— К-куме В-василю! — потермосив Петро Василя за плече.

— Ба, чо-го хо-чеш? — ледви обернув язиком Василь.

— До-ці-дім до дна — поглянув у пляшку—тай пі-де-мо по-во-леньки. Бо по-тім на-хля-не лю-дей із цер-кви то не ді-пхаємося до звіра.

— Пі-пі-де-мо кажеш? Пі-де-мо то пі-де-мо, — плентав язиком Василь. Піднісся зі стільця й заразже сів.—Дай, брате, руку! Петре, дай руку, бо но-ги в зем-лю пір-ну-ли.

— Ой, Василю, Василю — наче картав його Петро. — Мурлика?! Тобі би Смоктуном писатися а не Мурликою. Насмоктався онтої цілющої тай знов у пяти пішло. Ну, зіприся, брате на мене! — й вивів його з немалим трудом на середину коршми.

— Не насмоктався, Петруню-кумцю, не насмоктався. Стільки акурат випив, що й ти, брате, але то, значить, онтой швець так якось нездало мені лівий чобіт наладив, що дуже в пальці давить, і не годен просто йти. Ая, дуже, значить, давить у пальці. О, о, як, значить, давить у пальці. Яж, значить, кажу тобі, що дуже давить у пальці. Ая!...

III.

З тяжкою бідою вийшли на вулицю.

— Ой, Пе-тру-ню, брат-чику та ку-у-ме лю-бень-кий — припрошував Василь товариша недолі — таки так пр-ро-шу тебе, візьми мене о так по під паху, бо той клят-ий лі-вий чо-бо-тись-ко так давить у пальці, що, значить, боюся, щоби з бо-лю та не впасти на землю.

Петро Шкаралупа, хоч його теж уже обидва чоботи здорово давили в пальці, ще якось дуще держався. Нічого не балакав, тільки сопів та час-до-часу язиком облизував губи. Скільки змоги крепко вхопив Василя правою рукою під ліву паху й пошкандибали.

— А до-ро-го-ю не йдім, Петру-ню, бо, бо дуже, значить, порохи й далеко, то зі-хля-не-мо. Ходімо без огороди, отак ме-жа-ми, су-го-лов-ками, просто на Йвасеве обійстя вийдемо. Люде ще в церкві, то скоріш до звіра дотиснемося.

Поплентались суголовками, огородами. Але ізза клятих чоботиськів, що так немилосерно в пальці давили, — а тут ще заєдно по дорозі то рів, то борозна, то межа — прийшлося тричі впасти на землю. Впасти, то ще байка, але встати, ось ковінька. Рятувалися, моцювалися, як тільки вміли. Та ба! Чоботиська гіренько печуть, давлять. То Петро на споді а Василь на верху, то Василь на ознак а Петро на ньому. Ну, вкінці, з во-

людці дуже дешевої державної вартости. Це все не віщувало Україні нічого доброго і це все дуже добре розуміли і бачили тоді Хорвати і Серби. Тому й тепер, коли доводиться тут говорити про Україну, то Серби і Хорвати кажуть, що український нарід не виявив у свій час досить державної творчости для збудування України і тому й майбутнє її є дуже проблєматичне.

Югославія в силу історичних ґеоґрафічних і багатьох других причин хотіла-б знову бачити велику Росію, бо міжнародне становище цього королівства тепер надзвичайно тяжке. Навкруги себе Югославія має самих ворогів: Італію, Мадярщину, Австрію, Болгарію, Румунію, Грецію і Альбанію. Всі ці держави тільки чекають слушного часу, аби накинутись на Югославію і знову вернути її в передвоєнну маленьку Сербію, бо з усіма цими державами Югославія має спірні кордони. Становище королівства Сербів, Хорватів і Словенців погіршується ще й тим, що Хорвати, після десяти років спільного життя з Сербами і Словенцями, домагаються тепер повної незалежности і державної самостійности Хорватії. Хорватів рахується коло двох міліонів і вони мають спільну мову і спільну літературу з Сербами, а відріжняються від останніх католицькою вірою та тим, що уживають латинського письма (азбуки) а Серби пишуть кирилицею (славянською азбукою) — так само як Українці, Москалі і Болгари.

На чіюж поміч може рахувати Югославія в разі війни? Єдино на Францію, з якою Югославія у 1927 підписала договір приятельства в Парижі. Але Франція, крім диплломатичної допомоги, нічого більше не дасть Югославії, як не дала вона ні Росії в початках революції, в найкритичніщий момент її державного істнування. Отже очі сербського народу знову звернені на майбутню Росію. Вітаючи Конґрес російських учених у Білгороді 16 вересня ц. р., заступник сербського патріярха, Епископ Нишкий Досітей сказав: „Усі ми і цілий наш нарід дивиться на нещастя Росії як на своє нещастя. Але всі ми і цілий наш народ плекає міцну надію на швидкий день воскресіння матері Росії“. Сербський нарід у своїй більшости щиро бажає, аби, як мога швидче, впав большевизм і знову повстала велика Росія, котра-б і далі боронила їх на міжнародній арені.

В самостійности України Серби бачать перший і найбільший удар для великої Росії, після якого Росія роспалась-би на маленькі державки і назавжди згубила б той великий вплив, який вона мала колись на світову політику. В пропасти Росії лежить їх пропасть і пропасть усього славянства. Без допомоги Росії Югославія не зможе звільнити і ті півтора міліона Славян, які винародовлюються тепер у міцних лабетах італійського фашизму. Користуючись упадком Росії, Італія веде уперто політику ізоляції Югославії і все тяжчі ставить їй умовини. Югославія мусить капітулювати перед Італією все більше і більше, аби не дати їй casus belli (причини до війни). Анґлійська і французька діпломатія теж намовляють Югославію іти на уступки, боючись нової европейської війни. З огляду на це, Югославія минулого літа мусіла ратифікувати дуже невигідний для неї нептунський договір і визнати нову Альбанську Монархію, з її новим королем Ахметом Зоґу — першим великим приятелем Італії. Якби була велика Росія, то Югославія не прийнялаб нептунського договору і не визналаб Ахмета Зоґу королем Альбанців.

Істнування-ж самостійної України не дає ніякої ґарантії Югославії, бо вона добре знає, що самостійна Соборна Україна не створиться відразу, а що Україні ще треба буде багато часу чекати і крови пролити, поки вона збере в одну державу усі свої розчетвертовані землі. Україна з цим буде мати багато клопоту і вона потрібувати ме ще для себе допомоги в осягненні своїх ідеалів, а не то щоб вона комусь другому помагала. Через те створення самостійної України і не лежить тепер в інтересі Югославії.

Якби Україна оборонила свою державну незалежність, як оборонили її другі держави Польща, Чехія, Фінляндія, Литва, Естонія і т. д., то Україну визналиб і европейські держави і Югославія, бо цій останній все-таки вигідніще було-б мати протибольшевицьку самостійну Україну ніж тепер мати всю большевицьку Росію. Але український нарід добре вмів воюзати за волю і незалежність Славян, а свою волю і свою незалежність не вмів оборонити, через те европейські держави, в тім числі і Югославія, дивляться на Українців як на недержавну націю та як на добрий допомоговий елемент, який під чужим командуванням легко несе жертву на вівтарі чужих держав. Це дуже сумний факт! А ще траґічнійшим стає становище українського народу, коли ми пригадаєм ті міліони жертв, які дав український нарід за час так званих визвольних балканських війн і за час світової війни, за незалежність Сербії і волю всіх Славян. Балканські війни велися коштом українського народу, бо для війни з Турками у 1877 р. були мобілізовані на Україні київський та одеський військові округи, теріторія яких була найближча до Балкану, і через те було можна швидше і зручнійше перекинути війська на терен війни. Один ґенерал, бувший учасник у війні з Турками у 1877 р. казав мені, що майже всі війська, які послала велика Росія на Балкан, були комплектовані виключно Українцями з південних ґуберній.

І в часі світової війни український нарід дав найбільше жертв і переніс найбільші страждання і муки, бо війна велась у більшости на землях України. Навіть мирне населення старі, жінки і діти, були вимордовувані обидвоми ворожими арміями, несправедливо обвинувачене або в русофільстві або в австрофільстві.

Але всі ці несчислимі жертви і муки, які виніс український нарід підчас балканських війн і підчас світової війни за Україну, не варті нічого. Це були несвідомі жертви, бо український нарід не мав своєї волі, бо не мав своєї держави, — не мав свого я. Українські військові маси гнали, як отару, у бій ворожі табори на взаємне винищування за чужі ідеали, бо в світовій війні українські жовніри гинули в обох ворожих таборах. На несчислимих жертвах і стражданнях українського народу Москалі пожали собі лаври слави і придбали любов і сімпатії балканських славян і народів усього світу, а Україна навіть і приятелів собі не здобула...

Коли-ж у 1918 р. насунули на Україну вороги України з трох сторін, щоб знов накинути на неї ярмо неволі, український нарід, на сором перед усим світом, майже без бою, як раб, покірно схилив свою шию під чуже ярмо. Вороги України майже без борні захопили богаті степи України, під своє необмежене панування, а на українську націю дивляться як на гній, на якому пишно розвиватиметься їх ворожа культура; це в той час

ликим трудом якось опинилися на Йвасевому обійсті. Зпоза вугла хати вийшли й станули. Відсапують. А там тихісько, ні живої душі. Хата зачинена, на подвіррі ані курки, тільки з хлівця добувається якесь слабоньке скомління, начеб мала дитина пхинькала. А під возом, насеред подвірря дрімає чорнявий миршавий песок, привязаний дрантивеньким мотузком до заднього колеса й тільки часом підкине головою в гору, кланцне зубами, від мушви обганяється.

— Пе-тру-ню, він му-сить оздечки — вказав Мурлика палицею на хлівець. Насторожив вуха. — Чуєш, брате, як заводить жалібно, наче потерчук, що хресту кличе. Ходімо до нього, поки нікого нема. О, о, хлівень не зачинений, тільки кі-ло-чок у скоблеві.

І вихопився з під Петрової руки тай подався до хлівця. Ноги широко розкрачив, руки розложив тай суне на хлівець. Збудився песок. Яв гавкати та кидатися на мотузку на всі боки. Чужих занюхав. Василь на пса не зважав і дійшов до хлівця. Та так якось поробилося, що, замісць вхопити рукою за скобель, бебевхнув чолом у двері. Двері відчинилися, Василь захитався, поховзнувся на порозі й як довгий звалився просто на спутаного звіра. Звір налякався такої несподіваної напасти, яв під Василем тріпатися, метушитися а вкінці почав боронитися, як умів, то зубами то пазурами.

— Ой, ґватоньку, ой, падоку! — зарепетував Василь на всеньке горло — ой, Петруню, кумоньку, ря-туй, бо несамовите кусається! Ой-ой-ой-ой!!! — А Петро, що доселі ще так, нівроку, бадьоро держався, чомусь нараз посоловів. Поблід, присів оподалік на пеньку та тільки баньки випулив.

— Вставай, Василю, куме, вставай! — лиш стільки міг промовити. — Вставай, тікай, як воно несамовите, бо я тобі нічого не поможу. Ноги залізом стали!

— Коли я не годен — крізь сльози жалувався Василь. — Що двигнуся, зараз паду а несамовите кусає та пазурами дре! Ой, ой, Петре, стягни мене з нього, бо, бо я не годен. Ой-ой-ой-ой!!!

— І я, брате, не годен — ледви вже замуриотів Петро. — Несамовите, бачу, й тебе зачарувало й мене. Мені ноги гейби пірнули в землю а хлівець і ти в ньому, о, о, о, так поперід очі біжить, біжить, біжить, тікає, о, о, о!

— Ой ґвавт! — розпучливо крикнув Василь — ой, не витримаю!! Ой, несамовите роздерло на мені сорочку, по животі пазурами дре, по руках кусає. Ой, брате, рятуй! Ой, підійми мене, поможи вилізти.

З чималим трудом, усіх сил добувши, двигнувся якось Петро з пенька, на якому сидів, бо ноги чисто задеревіли. Та що тільки він із пенька рушився, песок під возом почав сильно уїдати. Крутився, вертівся доки не ввірвався і з гавкотом кинувся просто до хлівця. А заки Петро до хлівця доплентався, там уже счинилася дивна саламаха із трьох живих істот. Песок підліз під Василя, занюхав тамечки якусь чужу, собі незнакому звірюку. Розлютив звіра ще дужче, а не маючи спромоги цупнути його зубами, яв метитися на перешкоді, якою для нього було наполовину безвладне Василеве тіло. І дійшло до того, що зуби двох розлючених звірячих челюстей взялися трібувати смаку людського мяса на Василевих руках і ногах. Петро якось вкінці добився до свойого безталанного товариша. І хоч хміль внаслідок скорих і доскульних подій почав обидвом потрохи з чубів випаровувати, сили ще в них були за слабкі. Петро, що трошки Василя підвигне, впаде на задгузь, а Василь бебевх на двох своїх ворогів.

— Ой, Петре — лементить потурбований і покусаний Василь, — добудь його з під мене й виведи на двір, бо не ви-три-ма-ю. Пес уже сам може піде за ним. Ой-ой-ой!

— Якже я його добуду, коли він на самому споді? — питає Петро засапаний а тут ще й ноги не статкують.

— Засили йому на шию свій ремінець від штанів а мотузки ножиком поріж тай виведи біду на двір — ревне вже плакав Василь.

Послухав Петро Василевої поради, зашморгнув тварюці ремінець на шию, мотузя порізав ножиком і після довгої тяганини витягнув звіра з під нещасного товариша та держав звіра цупко за ремінець на самім карку. Під цю хвилю якраз вертали городами Йвасева жінка з донькою з церкви а чималий гурт людей ішов вулицею. Почули крик і гармідер на обійсті. Нещастя хотіло, що якраз у цей мент, коли люде з Івасем Поліцеєм увійшли на подвірря, песок з під Василя вихопився й яв атакувати звіра, а не могучи справно до нього дібратися, вкусив Петра в руку. Петро з болю крикнув, рукою сіпнув і пустив ремінець. Звір тільки того ждав. Як не вирветься тай махнув городами в поле, тільки в повітрі ремінцем вимигує. Пес пустився його здоганяти. Петро в першому менті наче скамянів. Не міг стямитися, що сталося. Василь далі карабкався в гноївці в хлівці й якось вкінці виповз на світ Божий. Обкервавлений, заялозений, до людини не подібний. А під хатою Івась Поліцей періщив важками, що їх вхопив з воза, то жінку, то доньку:

— А, порепи, а, поплети, а, стовпи мальовані — верещав і гатив мотуззям то по плечах, то по головах, то куди попало, то одну то другу.

— А, не могли ви, богомільниці а той раз у хаті посидіти, а не може звіра допильнувати?! А, на, маєш, а, на, маєш!!!

— Ай, люде, рятуйте, ай, сказився дурноватий, люде!! — заводили.

А Йвась іно гей тай гей! Петро й Василь у тій суматосі якось поволеньки висунулися за ворота й попід руку повелися улицею в село. Йвасева донька шмигнула огородом через пліт на дорогу а Йвасеві вдалося стару вхопити за коси. Повалив її на землю, важками гатив та тільки шипів: — Де мій звір, де мій звір?!

— Та розійміть їх, люде! — крикнув хтось із гурту.

Ніхто не рухався. Аж по хвилині перепхався крізь юрбу брат присяжної Микола, якого спровадила Йвасева донька. За Миколою підступило ще двох-трьох відважніщих. Вхопили якось Івася ззаду попід руки й відтягнули на бік. Сопів тільки як ковальський міх. Зі злости й напруження вже й промовити не міг. Надійшли вкінці й війт і командант.

— Цо ест? — гукнув урядово цей останній.

— А во — вказував Микола на сестру, що сіла на землі простоволоса й заводила — еквасив опришок жінку, що вже їй мало що бракує. Ледви зіпає.

— Присяжний, що ви зробили? — питав командант Івася.

— А... прошу лас-ки па-на ко-ман-дан-та, я її трішк-ки по-ка-рав — вистогнував присяжний слово по слові — бо не допильнувала мені звіра. Ми з війтом мали взавтра його до пана старости завезти, я вже й стійку замовив. Я пішов до церкви, гадав собі: стара лишиться, зварить обід тай звіра допильнує, а вона...

— Ну, ну, нічого — всміхнувся командант, поклепав Івася по плечі — „звичайна малженьска спшечка“. Перепроситься зі старою й усе буде гаразд. А звіра й так не треба було везти, бо це був собі звичайний борсук.

— Борсук? — спитав Івась. — А щож то за звір той борсук?

— Такий собі звір. Я сам учора йому не приглянувся як слід. Аж Борухів Шмуль мені пригадав, що це борсук. Ну, Йвасю, перепросіть жінку. А ви, „кобіто“, даруйте йому тай ладьте обід чоловікові. — Івась глипнув на жінку, яка стояла вже коло брата Микола й тихо хлипала.

— А, пес йому обід хай ладить, не я. Я з розбишакою сидіти не буду. Миколо, йду до тебе. А деж би я зважилася в того опришка ночувати! — Взяла Миколу під руку й пішли.

— Паранько, а гов, верніться! — обізвався війт. — Не робіть по дурному. Таж то не хто вас дрібуteє, а рідний чоловік. А чоловікові чейже вольно жінку трошки повчити, якщо пуття не знає.

Паранька не оглянулася. Пішла. Пішли й обидві влади. Івась зістався сам один на гумні. Постояв, подумав а вкінці махнув рукою.

— Виграв єси справу, Йвасю, небоже — говорив до себе, йдучи за ворота.

— За через дурного борсука й двох пияків і борсука втратив і з каси „злотого на подружа“ не вифасував і обіду не їв і жінку дурнісько вигаратав. І гій, щезай бідо! Треба піти до Боруха, бодай келишок горівки випю та булкою з оселедцем закушу...

Сплюнув і потюпав до коршми.

коли майже всі славянські народи здобули собі волю і створили свої незалежні держави!

Отож нам тепер і кажуть балканські Славяне, що коли ви, Українці, не схотіли обоpонити своєї держави, то ви не схотілиб і нас боронити, якби не гнав вас у бій, як рабів, московський бич, — отже не вам треба дякувати за поміч у війнах за незалежність Словян, а Москві.

От через що Югославія шанує і любить Москву і називає її матірю усіх Славян, а до України ставиться байдуже...

НОВІ КНИЖКИ.

Автори й видавництва, які бажають рецензії, зволять прислати два примірники даної книжки.

Борис Монкевич, сотник. **Спідами новітніх Запорожців** 1928 р. 80 випуск, ст. 208 з ілюстраціями Львів, „Добра книжка“. — Не можна не висловити радости з приводу появи цього едного, поки що, твору, який торкається історії славетнього запоріжського корпусу. Тим більша заслуга автора, що він як тая бджола зібрав цей матеріял до історії славних Запорожців та з такою любовю і патріотичною відданістю все це скомпонував. — Вже сама передмова до цеї книжки особливу вартість надає цьому творові. Кожний Українець, що прочитає цю передмову, серцем своїм відчує, що ця глубока правда промовлена устами українського патріота-державника та свідомого своїх національних завдань громадянина нещасної землі української. Можна з певністю сказати, що книжка ця буде одною з кращих — не тільки у видавництві „Добра книжка“, але що вона, я переконаний, буде улюбленою лектурою серед наймисленнійших читачів молодого покоління українського народу. Для плекання любови до Рідного краю і до борців за нього, для плекання духа лицарскости і героїзму — воєнні спомини являються дуже важним чинником. А якраз мала скількість українських воєнних споминів характеризує як стару нашу історію, так і найновіщу останніх 10-літ. — Що таке Запорожський корпус? Щоби відповісти на це, треба вернутись до 8. 1917 року — весни революції. „Народи“, що століттями мовчали, промовили. Російський уряд проголосив принцип самоозначення народів. І це використовують сильніщі національні організми для виборення своєї самостійности. Так в травні місяці 1917 р. був скликаний в Петрограді зїзд військових Поляків, який постановив приступити до формування польської армії на основах дореволюційної дісципліни с. т. без комітетів і комісарів. З цього повстав корпус Довбора-Мусніцького. Так само Чехо-словаки використовують цей мент і на національному зїзді в Київі постановили побільшити кількість свого війська до корпуса. Так повстав Чехо-словацький корпус, сильний своєю дісципліною і органiзованістю. — Українці так само використовують сприяючі обставини для творення свого національного війська. Однак вже підстава цих формувань була хибна. Тодішні українські діячі пішли, як вони казали, „за духом часу“, а правдиво це було наслідування Керенського, як і пізніще — большевиків. Для того в українських військових частинах вводилось демократично-революційні комітети та комісарі, допускалась виборність військового начальства, до частин приймали людей без якогось глибшого добору. І коли у Поляків та Чехо-словаків кожний, що вступав до армії, складав присягу на вірність ідеї та послух проводові, у нас жадного обовязку такий новий вояк не брав на себе. Це було загибелю так для самого війська, як і для української державности. Коли настала большевицька навала в початку 1918 р. військо оказалося не тільки небоєздатним і нездібним обороняти свої границі, але ще й самочинно виступило проти свого уряду, або оголосило „нейтральність“. „Народ“ його іменем правили тодішні державні мужі, відказався боронити своїх ставлеників. Комітети і комісари сталися гробом нашої державности, бо спричинилися до винищення нашої армії в самім її зародку. На оборону держави став тільки національно-свідомий елемент. Майже два тижні обороняли вони столицю України Київ перед червоними бандами Муравева. Але знесилені і вечерпані мусіли залишити його 27. січня 1918 р. Залишивши Київ зібралися останки цілої армії недалеко Київа в селі Гнатівці і рішили переформуватись на нових основах. Ослаблені комісарі і комітети, як непотрібну установу, викинено. Дісціплінарна влада, яку тепер привернено скасувала виборність начальників. То що Поляки і Чехословаки прийняли в основу формувань з самого початку, ми мусіли впровадити після гіркого досвіду. З цього часу ці обєднані частини почали носити назву Запорожців і з цього часу починає свою історію регулярного війська Запорожський корпус. — Починаючи від цеї хвилі сотник Монкевич провадить читача через цілу низку славетніх подій і героїчних боїв, на просторі цілої України від Житомира до Київа, з Київа до Харкова і з Харкова до Сімферополя в Криму. — У своїй передмови автор пише, що з виходом книжкі він уважає, що свій обовязок перед Запорожцями і перед історією виконав, але ми сподіваємося що на цьому не кінець праці автора і не в довзі побачить світ нові сторінки героїчних подій незабутніх Запорожців — Самий Запорожський корпус, який по вигнанню большевиків з України став на північних границях до тяжкої праці-охорони Української Держави від червоної навали, свою високу боеву і моральну вартість завдячує в першій мірі полковникові Балбачанови. — Подібним до полковника Балбачана своїми лицарськими прикметами буб генерал Натієв, з походження Грузин. Він віддався на службу Українській Державі і так чесно виконав свій обовязок, як не багато Українців. — Славний похід корпусу і його вождів змальовує автор в своїй книзі. Спомини написані послідовно, плавко, образово, перепутані цікавими інформаціями і пластичними образами з тодішнього політичного стану України. Цілий хід подій представив сотник Монкевич обективно, правдиво. Книга читається легко, живо, тому доступна буквально кожному читачеви — як для вибагливого інтелігента так і для простого селянина. Державно думаюча молодь найде в книзі богато хосенного для себе. — 9 схем і 15 ілюстрацій богато додають на вартости праці сотника Монкевича. Пожиточне діло робить Видавництво, „Добра книжка“ видаючи подібні праці.

Михайло Фещенко-Чопівський.

Новий станиславівський молитовник („Да приидет царствіе твоє“ збір молитов, богослужень і релігійних практик. Станиславів 1928. Накладом Епископського Ординаріяту) — Такого *архилатинізуючого* молитовника з певністю ще не мають ні римокатолики. І тут справджується стара правда, що „янічари гірші від самих Турків“. Все, що типово латинське, що таке противне духови нашої *грецької* церкви, як тіло душі, тут *доцільно* зібране, щоби „правдиво окатоличити“ нашу церкву, то есть, щоби витиснути з неї грецького духа і заступити його латинським духом. Евангельське „Льогос“ (Слово Боже-Син Божий), грецьке „Софія“ (Премудрість Божа-Син Божий) мають уступити місце *зматеріялізованій побожности* латинської жовнярської душі, яка вражлива лиш на те, що змислове, що низше, матеріяльне. *Серце* Христове, *кров* Христова, *вода* в ребер Христових, *тіло* Христове, вервиця, хрестна дорога, *рани* Хрестові, *гріб* Христовий, *серце* Марії — ось це й таке стається предметом релігійного почитання, тай то не якимсь другорядним предметом, але *головним*. Навіть „хрест“ Христовий для них ще за мало матеріяльний, а до того він вже надто „посполітий“, і видумують щораз то нове. О, о. Костельнику, чому Ви нам отворили очі на те, як ми падемо, як міняємо грецькі брилянти за латинські цегли?! Ліпше булоби конати без свідомости! Ви за пізно прийшли! За Вами тільки *правда*, а за ними *сила*. І роблять, що хочуть, доцільно перебудовують нашу церкву на латинську. — В станислав. молитовнику серце Христове „начало і состав“ всякої побожности. Тілько читайте, скілько там того є: „Молебен Найсв. Серця Ісуса“, „Щоденне пожертвовання себе Серцю Христовому“, „Акт задосить учинення Найсвятійшому Серцю Христовому“, „Інтронізація, або суспільне пановання Найсв. Серця Ісуса в християнських родинах“, „Акт винагородження Найсв. Серцю Ісуса“, „Пісна в честь Найсолодшого Серця Ісусового“. До того є там: „Свята Година“, „Хрестна Дорога“ (з образками), „Молитва на вервиці“, „Ангел Господень“. Зі святих найшли там своє місце тільки Преч. Діва, св. Йосиф і св. Йосафат. Св. Йосафата введено в кождий „отпуст“ зараз по Преч. Діві — *яким правом?* А по кождій молитві старанно зазначені відпусти — самі відпусти в молитовнику. Хиба українського Лютра хотять виховати, чи що?! В тих новомодних молитвах приходять деякі звороти на зразок агітаційно-вічевих, що разять правильне наше думання, як н. пр. „*Нехай живе* Серце Ісуса, нашого Царя і нашого *Отця!*“ (на стор. 177). Ще я не чув, щоби в молитвах Христа називано „Отцем“ і щоби в молитвах було написано: „Нехай живе Бог, або Христос!“ Або таке: Імена осіб, котрі будуть *ширити се набоженство* (до серця Христового), будуть записані в Моїм Серцю і ніколи не зістануть з него вимазані“ (на стор. 169). Це дешева агітаційна обітниця, якою воюють всі апокрифи побожного змісту.—Станислав. молитовник це заразом *типик*, бо поучає священиків, як мають відправляти ті нові набоженства, й не знати: чи молитовник виданий для вірних, чи для священиків?! — При всякій нагоді новий молитовник каже молитися о „добрих священиків“. Це тінь, що йде за целібатом (то нема подостатком священиків, то скандали часті). Але я думаю, що в нас духовенство таке, на яке собі народ заслужив. Зате інакше з епископами. Їх обмаль, отже не відзеркалюється в них душа народу, тай „дають нам їх“, тому тут лекше можуть заходити щасливі й нещасливі припадки, а тому булоби пораднійше, щоби наші вірні молилися о „добрих епископів“, котріби нашу церкву вели по певній і щасливій дорозі — до висшого, а не до низшого. — Не подивуйтеся, Пане Редактор, що я це пишу до Вашої „виклятої“ часописи, але де инде не можна сказати прикрої правди. — о. І. Т.

Коли хочеш мати спокійний вечір твого життя — звернися сейчас до товариства життевих сбезпечень. Твоє судно на бурливім океані життя може в кождім моменті розбити несподівана буря.

Що чувати в світі?

Большевики визначили по Різдві вибори до рад (совітів) в цілій большевицькій державі. А треба знати, що большевицька конституція опирається на радах ріжних ступнів. На долині совіцької драбини державної є сільські ради (совіти). Підлягають вони районовим зїздам рад, ці останні знову — окружним зїздам рад. Окружні зїзди рад висилають своїх делеґатів на загальний зїзд даної республики (на Україні: Всеукр. Зїзд в Харкові), а цей зїзд вибирає Всеукраїнський Центральний Комітет (ВУЦВК), який має найвищу владу на Україні (зглядно в инший республиці) і вибирає раду народних комісарів (міністрів). Також кождa низча рада вибирає з поміж своїх членів владу виконавчу. Так отже щоби голос села дійшов до Зїзду рад в Харкові, то мусить бути пересіяний через решето зїзду районного і окружного. Инакша конституція є для міст. Отже міські робітники вибирають впрост делеґатів до окружних зїздів і до Всеукр. Зїзду в Харкові. На вершку цеї большевицької драбини державної є Всесоюзний Зїзд в Москві, який вибирає свій виконавчий комітет і іменує міністрів для цілої большевицької держави (совнарком). Ці міністри разом з політичним бюром (політбюро) комуністичної партії є панами цілої держави. Очевидно при такім штудернім устрою воля виборця, щоби дійшла до найвищої ради в Москві мусить перейти через пять щаблів висших рад і тому людність не має впливу на керму державою. По урядовій статистиці загальне число всіх рад в р. 1928 виносить 1,315.768. — Як вже згадано большевицька конституція дає більші права політичні робітникам як селянам. Отже право виборче не є рівне. Голос селянина має 10—15 меншу вартість від голосу робітника. І так 100 робітників вибирає до Всеукр. Зїзду рад одного делегата. Але при тім всім зовсім не мають голосу селяни, що мають ґрунт (кулаки), дрібні купці, ремісники і інтеліґенція. Число таких „безправних осіб“ виносило при останніх виборах 2,110 650. Це число тепер майже подвоїлося. Тому не дивниця, що селяни такі „вибори“ уважали комедією і більша половина селян зовсім в р. 1927 не голосувала. — Нові вибори заповідаються дуже бурливо. Нужда, безправства і здирства большевицьких комісарів довели до того, що на Україні селяни підуть одним фронтом проти московського рабункового большевизму. Тому ведеться аґітація, щоби до всіх рад вибирати самих націоналістів селян, як то вже було і дотепер в багатьох сільських радах. Більше, як певне, що сегорічні вибори принесуть большевикам велику несподіванку: селяни виберуть до рад тільки своїх людий, які є перейняті щиро українською ідеєю державницькою. Всюди несеться голос: геть з жидівськими і московськими большевиками і їх прихвостнями.

В Німеччині завзято боряться зі собою о значіння два табори: пацифістів, т. є. таких, що хочуть, аби Німеччина жила спокійним життям у співпраці з другими державами світа — та націоналістів, які завзято пруть до того, щоб Німеччина якоюнебудь дорогою, навіть через війну, вернула до давного значіння в Европі. Оба ті табори мають своїх прихильників, покровителів та свої часописи. На чолі пацифістів стоїть знаний на увесь світ учений др. Ферстер, який у свойому тижневику „Людство“ поборює війну, як негідну людського достоїнства та все стоїть на тому становищі, що Німеччина бідна через те, що вмішалася у війну. Йому помагають ще инші часописи та ґазетярі, які раз-по-раз покликуючись на страшні наслідки воєн та викриваючи ріжні темні справи військового міністерства — стараються в людях збудити огиду до війни. Проти пацифістів виступають націоналісти — а їх попирає великий богатир, король часописів Гуґенберґ. Той знову каже, що Німеччина бідна тому, що до кінця не видержала у війні. Тепер треба орґанізувати всі сили, щоб Німеччина відбила все, що стратила. І треба признати, що думка Гуґенберґа зєднує собі щораз більше прихильників. Нарід завзято орґанізується у націоналістичні військові товариства, як Стальгельми, Вікінґи і Вервольфи, а найбільша селянська орґанізація „Ляндбунд“ (краєвий союз) також стоїть за Гуґенберґом. Та найкращим доказом, що Німці всі думають так, як націоналісти є ухвалювання що року більшого буджету міністерства справ військових, а ще більше плебісцит в справі будови нового панцирника. Німці в більшости є за тим, щоб його будувати.

Франція має клопіт з забраними від Німців краями Альзацією і Льотаринґією. Альзатці — мимо всіх репресій домагаються для себе автономії. Тих автономістів множиться чимраз більше, а виступають вони що раз завзятійше—так, що Французи мусіли деяких сміливіщих з них заарештувати, віддали під суд і їх засуджено. Автономісти пімстились за це на прокураторі, постріливши його револьверовими кулями. Чоловік, що стріляв, сам на другий день зголосився на поліції. Це був Альзатець з партії автономістів — на прізвище Бенуа. Він заявив суддям, що свого вчинку не жалує, бо сповнив тільки свій обовязок. Прокуратор покищо ще живе — чи довго одначе потягне не знати, бо поранено його тяжко. Окрім цього дістав загрозу смерти листом ще один суддя з процесу Альзатців. Отой замах та загроза показали Французам, що в Альзації не все в порядку.

В Югославії анґлійський посол бажає погодити Хорватів зі Сербами. В тій цілі їздив до Загребу і нараджувався з хорватськими провідниками. Хорвати бажають відділити свої землі та зробити їх федеративною державою з Сербами. Отже тільки особа короля лучилаб їх і ще деякі справи (унія персональна). Не легка це справа, бо Серби не так легко на це погодяться, хоть як кажуть, король не є противний такій згоді.

Норвеґія обходила перед тижнем день великої жалоби по славнім своїм досліднику країн вічного леду — Амундсені. Той 60-літний старець-учений ціле своє життя посвятив, щоб для науки придбати як найбільше відомостей а для Норвеґії славу. Ще в 1897 р. подорожував він на далеку північ, в 1911. перший застромив норвежський прапор на полудневому бігуні а в 1926р. перейшов через північний бігун, забираючи його також під владу свого народу. Увесь час орґанізував він подорожі до північних країв, увесь час збирав гроші на експедиції та докладав свого майна до них — і жив у нужді й у довгах. Коли його питали, що каже йому йти такому старому в леди та морози — він гордо показував на норвежський прапор. І накінець найшов собі між вічними снігами смерть. Як пригадують собі усі — вибрався він був з Французом Джільбо шукати розбитків „Італії“, того воздухоплаву, яким Нобіле їхав відкривати бігун. Після цього — а минуло з того часу майже пів року — не було про нього вісти. І от Норвеґія присвятила тому великому чоловікови цілий день, а всі Норвежці в костелах спімнули свого славного ученого, що не жалів життя, аби тільки ратувати ближних у біді.

Всячина.

Усіх наших передплатників, дописувачів, читачів і прихильників витаємо староукраїнським „Христос раждається“, та бажаємо їм святкувати слідуюче Різдво в кращих обставинах, як цьогорічне. — Веселих і щасливих Свят! РЕДАКЦІЯ.

Загальні Збори кооперативи для виробу церковних предметів дому торг.-пром. „Достава“ довідались з предложеного звіту, що кооператива що-раз краще розвивається. Крім робітні церковних риз у Львові (ул. Домініканська 11) і складу з церковними річами (ул. Руська) має товариство ще дві філії: в Перемишлі (Ринок 23) і в Тернополі (ул. Пілсудського 6). Вкоротці буде отворена філія в Станиславові, яку в часі війни спалено. — Кооператива „Достава“ має на складі найсолідніщий товар, тому приневолена є спроваджувати його з заграниці. Часто товар „Достави“ висилається до Америки, Бразилії, Чехословаччини і тд. Членів мала кооператива 481, в тім 75% священиків і церков, а 25% світських людий. З чистих зисків признано 10% дивідендів від уділів, на товарові звороти признано 2% готівкових закупок, 1000 зл. призначено на вдови і сироти по свящ., а 4287·30 зол. приділено до резерв. фонду. Кождий свідомий громадянин, а особливо всі священики, церкви і брацтва церковні повинні стати членами кооперативи. Уділ виносить всего 10 зол. вписове 1 зол. Тільки троха доброї волі, а наше духовенство разом зі світським громадянством може створити економічно дуже сильну установу.

---

† Др. РОМАН ЧАЙКОВСЬКИЙ,

адвокат, голова „Дешевої Кухні“, заст. голови „Віри“, член виділу Укр. Щадниці, емер. радн. апел. суду у Львові, асесор міста Перемишля пр.

Покійник належав до найвизначнійших наших суддів і знавців законів взагалі. Судейському званню посвячував він весь час на урядових становищах в Самборі, Перемишлі і Львові. Минулого року перейшов на емеритуру, отворив адвокатську канцелярію в Перемишлі і віддався громадянській праці, беручи активну участь в богатьох товариствах. В. Й. П.

† о. ПЕТРО ЯРОСЕВИЧ,

парох Звертова, помер по короткій і важкій недузі дня 22. грудня ц. р. в 54. році життя. Похорон відбувся у Звертові дня 25. грудня ц. р.

В. Й. П.

Новинки

НАЙЧЕСНІЙШЕ МІСТО. Як відомо — кожде велике місто є осідком всякого рода злочинців і опришків. Виїмок становить тільки столиця Швеції, Стокгольм, у якому за цілий 1927 р. було всього 2 морди, тай то в нападі божевілля і 4 напади рабункові. Окрім цього записала поліція на протязі року 211 обманств та 702 малі крадіжки. Цікаво, що дуже богато було в Стокгольмі шахрайств в обезпеченнях від вогню: їх число доходить до 1100. А всеж — як далеко до тої столиці хочаби нашому Львовові, де щоденно поліція занотовує покільканайцять злодійств та що найменше одно або й два морди.

ПРОТИ ПАДАЧКИ. В тих днях фармер Фіцсімон, який в Африці веде велику годівлю вужів і гадюк, проголосив світови, що винайшов лік на падачку. Свого часу він довідався, що один Американець, хорий на падачку, перестав на ту хоробу слабувати після цього, як вкусила його гадюка. Фіцсімон звернувся до лікарів і вони почали робити подібні проби на хорих. Показалося, що дійсно ті хорі, яким впущено в кров гадючу їдь, виздоровлювали. Лікарі сподіються, що скоро падачка перестане бути небезпечною хоробою.

НЕЗВИЧАЙНИЙ ПЛІТ. На острові Боркум, що лежить на Північнім Ледоватім Океані має один рибак огороджене своє подвіре дивним плотом. У тім плоті нема колів ні штахет, а збудований він цілий з костей кита, що є, як відомо найбільшою рибою морською. Другого такого плота не має мабуть ніхто у світі.

РОГАТА ДИТИНА. У шпиталі в Лодзі вродився дивогляд-дівчинка, що має на голові два нарости — гейби роги, повикручувані ноги й руки і отверті груди. Підчас операції дитина померла.

ЗАСИПАНІ СНІГОМ. В Косівськім повіті вертали оноді з високої полонини Гуцули з вівцями. Нагло зірвалася сніговиця і вони мусіли задержатися в дорозі. Тимчасом сніг не переставав падати і до рана вони усі майже були засипані.. Якби не поміч, що надійшла від свояків, булиб усі замерзли. Скостенілих забрали на ноші і занесли до хат.

ОТ ТЮРМА! В країні Бенджеля в полудневій Африці є дивні тюрми. Вони находяться під землею, а всіх злочинців заганяють у малі залізні клітки і приковують до стіни ланцюхами. Збудовано ті тюрми ще тоді, як Муринами торговано і якраз отут держали цілі транспорти тих бідних людий, заки заладовано їх на кораблі. Сьогодні доля обернулася: До тюрми попадають нераз білі Европейці, а стережуть їх чорноскірі вояки місцевого правительства.

ОПИР. Мешканці малого Мадярського сільця Кіскініс від якого часу запевнюють усіх, що вони бачили на свої очі опира. Сталося це так: Одного дня повісився в тому селі селянин Ковач, який колись був богачем, але пізніще розпився і цілий маєток втопив у горівці. Жінка, яка здіймила трупа зі шнура, накрила його тимчасом плахтою, а сама побігла в село, щоб приготовити похорон. За той час Ковач віджив, виліз зпід верети і пішов у село. Першого, кого зустрів — була його жінка. Вона почала втікати з криком: „Ґвавт! Чоловік встав! Опир йде!“ З хат повибігали люди, які вже чули про смерть Ковача і кинулися з сокирами та вилами на него. Ковач почав втікати, але людий прибувало чимраз більше і нарешті його окружили з усіх боків. Видячи грізну поставу сусідів, які лагодилися забити опира — Ковач почав благати їх, щоб дарували йому життє. „Бійтесь Бога — кричав. — Я не є опир. Я Ковач. Я віджив і вийшов собі їсти купити“. Та нагло захитався він і таки направду впав трупом. А люди потішають себе, що тільки завдяки їх завзяттю опир так швидко покинув їх село.

ДЕ ПОДІТИ ЛЮДИЙ? Учені ломлять собі голови над тим, де подінуться люди, коли розріст людства піде так скоро, як досі. Вже тепер населення землі виносить близько 2 міліярди людий — а кождий знає, як тяжко жити в світі. І от один зі знаних учених, др. Пенк, потішив в останнім часі всіх, що журилися питанням будучности людства. Він каже, що сама Бразилія може помістити ще два міліярди людий, а тількиж їх може осісти ще в Канаді. Не рахуючи Сагари — др. Пенк каже, що ще час журитися того рода справою.

НА СВІТІ НІЧОГО НОВОГО. Наші читачі мабуть пригадують собі, як тішився і як величав цілий світ Ліндберґа, який перелетів океан літаком. Одначе показується, що тут нічого нового, бо думка, перелетіти океан уже стара. Іменно, ще в 1873 р. пробували Американці, Донелдсон та двох його товаришів зробити те саме, що Ліндберґ. А що літаки були тоді ще дуже нужденні, то вони думали летіти бальоном — отаким, як уживало їх в війні військо. Одного дня при величезнім здвизі народу бальон пустився в дорогу — та на жаль далеко не полетів. Кілька миль дальше зачіпив він за високе дерево і трохи не розбився. На щастя люди уратувалися, а про цілу подію забули. Все вже було — кажуть не даром арабські мудрці.

ЗАБОРОНА І ЇЇ НАСЛІДКИ. Що року Париж обходить дуже весело день св. Катерини. Є звичай, що тоді кождій дівчині вільно на вулиці поцілувати того, хто їй подобається — ну і звісно — дівчата цілий рік чатують на те свято тай готуються до нього. Готовилися і цього року. Та на жаль, як грім з ясного неба, впало на них розчарування. Комісар поліції, Шіап, заборонив осібним розпорядком всякої того рода діяльности на вулицях. Жаль дівчат не мав границь. Вони й рішили пімститися. На самої Катерини Шіап вийшов на місто, щоб подивитися, чи поліціянти добре пильнують його закаву. Та тут нагло напали його дівчата і почали так цілувати, що трохи на смерть не зацілували. В такому вогні Шіап прирік, що на слідуючий рік заборону знесе і тоді щойно дівчата пустили його.

ОТСЕ ПРИДАЛОБСЯ У НАС. Реформатор Туреччини Камаль-Паша видав закон, яким заборонив усяким чародіям, ворожбитам і „пророкам“ вести далі своє ремесло. До тепер в Туреччині було дуже богато людей, що займалися тим фахом. Мудрий той Кемаль-Паша.

РОЗВІД ЧЕРЕЗ ВИБОРИ. Лінч, фармер з Америки бувби собі і досі спокійно жив з жінкою, якби не останні вибори президента. Нещастя хотіло, що він був приклонником Смідза, а його жінка завзято аґітувала за Гувером. З тої причини приходило між супругами часто до сварки, а раз Лінч так розгорячився, що почав кандидатуру Смідза попирати у жінки кулаками. Жінка подала до суду, дістала розвід, а бідний Лінч зістав, як на леді: і Смідз програв і жінки не має.

ЦІКАВИЙ СИР. На останній виставі молочарській в Швайцарії ставали з подивом люди перед величезною кулею сира, яка походить ще з 1778 р. Сир той ніхто ще не чіпав ножем а він переходить, як рідкий скарб з покоління на покоління в одній швайцарській родині і тільки час до часу показується людям на господарських виставах. Цікаво булоб покушати того сира, що памятає ще французьку революцію і самого Наполеона.

ЧЕРЕЗ ЗНАХОРА. Настя Блага з Іванкова повіт Борщів хорувала від якогось часу. Добрі сусіди порадили їй вдатися до „чародійного“ знахора Петрача з того самого села. Настя послухала. Знахор приймив її дуже радо, дав їй якийсь лік і Настя його випила. Та нагло в ночі дістала болів і сконала. Приїхала комісія, розслідила трупа і найшла в нього в жолудку замість ліку — трійло. Оттак лічив той „чудотворець!“ Петрача арештували — але це Насті життя не вернуло. Цікаво, коли наші люди перестануть вірити обманцям.

КАЇНІВ ЗЛОЧИН. Б селі Великі Дуби в Польщі одного дня пропала дочка господаря Пекуса. Коли мимо пошукувань не найдено її — удався батько на поліцію. Та при основній ревізії хати найшли на горищі засохлу кров, а що 24-літний син Пекуса заховувався дуже неспокійно — то його арештовано. При слідстві признався він, що забив сестру на стриху, а потім трупа виніс на поле і закопав. Через що одначе вбив її — не хоче сказати.

КНИЖКИ ЗА ВІЙНУ. Перед кількома днями відїхав з Берліна до Білгороду поїзд, у якому поїхало 377 скринь з книжками. Не є це одначе книжки замовлені — ні! Німеччина в той спосіб сплачує Югославії відшкодовання, яке вимусила на ній антанта. Доси сплатила вона книжками 907 тисяч марок в золоті — а вислати ще їх має за пів міліона марок. Книжки ті розділюють між високі школи Югославії. А в нас кажуть, що книжка — дурниця.

ВИНАХІДНИК — САМОВБІЙНИК. Поважний і загальнолюблений рушникар Кепчак в Ню Джерсей в Америці стратив свого часу працю. Нужда і голод заглянули до нього такі, що рішив покінчити з життям. Збудував отже з залізної рури малу гарматку, набив, а опісля приложив її до чола і потягнув за курок. Гарматка вистрілила і розірвала йому голову на куски. По смерти щойно розглянено його оруже й признано за незвичайно пригоже для війська.

„НЕЖИВИЙ“ ЗАЯЦЬ. В Чехах сталася така подія: Кількох стрільців вибралося на полювання. Нагло вибіг заяць і побіг так проміж двох стрільців, що вони одночасно вистрілили. Заяць упав неживий. Та тепер і цей і той ловець побігли підіймати його. Почали сварку. І один каже я вбив і другий то саме. Нарешті, той що тримав заяця в руках в злости кинув ним до землі. Та нагло той зірвався і побіг. Не було вже й часу цілити та стріляти. А оба вороги, що билися за заячу шкіру зісталися, як дурні.

ЯК МІЖ ЛЮДЬМИ. В природі є дуже богато цікавих річий, а до тих належить і птах „гува“ з Нової Зеляндії, що на південний захід од нас. У „гуви“ самичка і самець мають зовсім инші клюви: у нього він короткий, сильний і грубий — у неїж двічі так довгий, тонкий і закривлений. Птиці оті спільно дають собі раду: самчик роздовбує кору дерева — а його дружина витягає своїм дзюбком черваків і годує і себе і його. Помагають собі — як добрий чоловік та жінка.

ВЕЛИЧЕЗНА ПОЖЕЖА. В Ню-Йорку згорів тими днями величезний невикінчений ще костел. Його будував міліонер Рокфелер — а кошта тої будови винесли досі вже 4 міліони долярів. Кажуть, що вогонь спричинили робітники, які грілися в великі морозі при ватрі а від тої займилося усе руштовання.

СМЕРТЬ ПІД ЗЕМЛЕЮ. В наслідок злив розмоклися береги Криму і почали осуватися в море. В одному місці така маса розмоклої землі впала нагло і засипала ціле судно, що стояло при березі. Залога згинула ціла.

НЕ ХОЧУТЬ ЖЕНИТИСЯ. Село Ветерперей в Анґлії є дивне тим, що мешканці його ніяк не хочуть ні женитися ні віддаватися. Уже пять літ не було в тій оселі весілля. Священик з Ветерперей є майже в розпуці. Він написав до часописей, щоби ті подали йому яку раду — бо в селі є 140 кавалерів, а ні один не хоче запрягатися в супруже ярмо, помимо цього, що він намовляє їх на всі способи а навіть приобіцяв за шлюб нічо не брати. Дивно! В нас на таке то швидко полетілиб.

ЗВІРЯ, ЩО ЗІЛО СВІЙ ХВІСТ. В ученого француза Крепена була малпочка, що вміла показувати всякі штучки, а при обіді сідала біля свойого пана тай їла наче людина. Від якого часу одначе завважив Крепен, що його малпочка щоденно глодже свій хвіст, а нарешті з нього остав малий огризок. Учений почав слідити — з чого це пішло, а то тимбільше, що ще давніще чув він про те, що дикі пси та гієни відгризали собі у неволі хвости. І переконався, що малпи залюбки їдять мясо. А що його малпочка не діставала тогож — то хрупала по кусочку свій хвіст. Мабуть те саме склонювало і тамтих звірят зїсти ту свою прикрасу. Цікаво тільки що їстиме Крепенова малпочка, як хвоста не стане?

ПАРАСОЛІ З ПАПЕРУ. Як тільки в Америці почне падати дощ — зявляються там по містах афіші про те — де можна купити найтаншу парасолю. Купці просто наввипередки садяться, щоб вироблювати їх як найдешевше, а тимсамим запевнити собі збут. І от один помисловець впав на цікаву думку: почав робити парасолі з паперу. Вони вистарчають, правда, тільки на один дощ — алеж за це такі тані, що на кожду непогоду можна собі позволити на нову. Паперові парасолі дійсно тому чоловікови вдалися і люди їх радо купують. Особливож коли під голим небом є яке видовище, а погода непевна — то кождий майже Американець бере таку парасольку на всякий випадок під паху.

ВОРОГ МОСКІТІВ. Як відомо — то малярію, оту страшну хоробу, яку неодин наш чоловік в італійському та албанському полоні перебув — поширюють комарі, звані москітами і для того боротьба з нею така важка. Та наука йде вперід. Ось недавно відкрито, що мала рибка, т. зв. ґамбузія, живиться виключно личинками та яєчками москітів. Учені задумали її використати і для проби в один став напущено тих риб. Показалося, що дійсно вода в ньому за який час стала чистійша і здоровша. І тепер італійський уряд заложив великі годівлі тих рибок — а на другий рік задумує він зарибити ґамбузіями всі малярични ріки і стави і в той спосіб знищити ту хворобу.

ЛІТАКАМ БУДУЧНІСТЬ! В Німеччині почали будувати малі металеві літаки, які коштують танше, як самоходи, бо всього 5 тисяч 200 марок. Обчислено, що і їзда тими літаками якої кошт виносить 14 феників за кільометер, є також дешевша ніж їзда автом. Літакам тим ворожать велику будучність.

ЛИСТИ, ЩО ГОВОРУТЬ. В Берліні продають машини, звані літерофонами, які на малій плитці в виді картки записують людську мову. Плитку таку вкладається до коверти і посилається куди треба — а вистарчить її положити у звичайний ґрамофон — а вже чуєш мову знайомого чи кревняка. Ті говорячі листи швидко мабуть заступлять писані листи, тимбільше, що кождому приємніще почути голос товариша чи родича, ніж читати його письмо.

НУ — НАРЕШТІ! Якийсь Еманухель бен Нісан, Жид в Палестині, видав летючку, яка розійшлася у кількох міліонах примірників з таким змістом: „На Новий Рік молився я дуже горячо о визволення Жидів. У сні того дня явився мені білоодягнений чоловік, який сказав, що воно незадовго прийде. Одначе я не запамятав дати. Кілька днів пізніще приснився мені старець і показав мені письмо, яке мав у руках. Там було написано, що незадовго прийде Месія. Тому взиваю Вас, Жидів, щоб ви відправляли покуту та готовились на його прихід“. Чи заповіджений Месія прийде — почуємо.

КОНЦЕРТ звісного нашій публиці композитора Я. Ярославенка приспівучасти С. Стадникової та барітона І. Ґеціва відбувся в салі „Народного Дому“ в Перемишлі дня 21. XII. 1928 р. Відомо, що такі три імена, як вище згадані не могли незаохотити широких мас інтеліґенції і саля були битком набита. Перемишлянці мали нагоду почути ряд пісень, виконаних перловим голосом п. Стадникової, якого може позаздростити їй не одна заграничня „зірка“ співачка, та прегарно виведених арій пісень п. І. Ґеціvом. Барітон його симпатичний та мягкий рокує по відповіднім перешколі велику будучність. А вже заслужено збирав оплески сам композитор пісень п. Ярославенко, який цілий час сам акомпаніював співакам на фортепяні. Прегарно того свята доповнив вміло ведений п. Чубинським та п. Волянським хор „Бояна“, який яквидно, здобуває собі чимраз кращу техніку та щораз лпші голоси. Дохід з концерту „Рідну Школу“.

Дня 6. січня 1929 припадає 280 річниця тріюмфального вїзду до Києва Великого Гетьмана Богдана Хмельницького. Цю річницю годиться відстяткувати святочними сходинами і концертами з відповідними промовами і викладами. Як зачуваємо, молодіж перемиська буде святкувати цю річницю врочистими сходинами (академією). Наша редакція слідуюче число посвятить тій річниці.

Від Редакції: *„Скромний“*: Ваші цінні думки гідні уваги. Просимо зголоситися до нас особисто. — *Вс. Ляріщенко:* Чому Ви так замовкли? Ждемо.

Надіслане.

Драм. Т-во ім. Лесі Українки в Перемишлі. В середу дня 2-го січня в салі Народного Дому відіграє фарсу на 3 дії **„ШЛЯХ ДО ПЕКЛА“**. *Весь дохід на Рідну Школу.*

Комунікат ч. І.

Повідомляється усі Сокільські гнізда пов. Перемишль, Добромиль і Ярослав, що в усіх справах Сокільської орґанізації належить звертатися до референта „Сокола“ в Перемишлі, побратима Дужого М. який урядуватиме що вівтірка і пятниці в Народній Канцелярії в Перемишлі, вул. Пебереже 1, від год. 10—1 перед пол.

Старшина Сокола в Перемишлі.

Комунікат ч. 2.

Повідомляється громадянство міста Перемишля, що тов. „Сокіл“ отворило секцію санок. Санки можна випозичити щоденно о тод. 2-ій у дижурного на „Бесіді“ за оплатою 20 сот. від особи для нечленів. Члени та ті, що заявлять охоту вписатися до Т-ва, о тій годині дістануть санки за дармо.

Старшина Сокола в Перемишлі.

Новозаснована Шевсько-Кравецька Школа пошукує двох кваліфікованих професорів, одного шевця і кравця, котрі моглиби вести шевський і кравецький відділ. Зголошення приймається до 15. І. 1929 р. на адресу: Районова Молочарня, кооп. з об. пор. в Потоці Золотім (почта в місци)

Циганський Барон у Самборі. Музичне Товариство в Самборі дає в четвер, дня 3. січня 1929 р. під проводом проф. Я. Барнича голосну оперету Й. Штравса „Циганський Барон“ при ласкавій співучасти п. п. С. Стадникової й І. Рубчака. У виставі беруть участь усі найкращі сили українського громадянства м. Самбора.

Уневажнюється згублену військову книжку видану через П. К. У. в р. 1923. Дмитрові Козьоринському урodж. в р. 1893 в Германовичах повіт Перемишль.

Видавець і відвічальний редактор Осип Сенечко. Друкарні Кавле а і Сина в Перемишлі